

1 Ağustos Anavatana Dönerler Günü

1998 yılında Kosova'dan 22 Çerkes aile, anavatanları Kafkasya'ya dönmüş ve kendileri için inşa edilen Mafehable Köyü'ne yerleşmişti. Diaspora Çerkeslerinin en büyük kitlesel geri dönüşüydü 1 Ağustos 1998...

3 Ağustos

Ezidi Soykırımı Günü

İbadethaneye saldırı!

Ankara'da cemevlerine yapılan saldırıyı kınıyoruz. Osmanlı'dan başlayan ve on yıllardır sürdürülen baskı, saldırı ve katliamlara karşı Alevilerin yanındayız, omuz omuzayız.

Jineps Gazetesi Yayın Kurulu

JINEPS

Bağımsızlık Demokrasi Özgürlük Eşitlik Birlik

Çerkeslerin Özgür Sesi

www.jinepsgazetesi.com

25 TL • AĞUSTOS 2022

Çerkes Soykırımı
(Tsitsekun)
Adalet için tanırım!

Suruç Katliamı

Suruç Katliamı'nın 7. yıldönümünü anma etkinlikleri kapsamında birçok ilde adalet çağrıları yapan kitleler, bu yıl da polisin sert müdahalesine ve gözaltılara maruz kaldı.

S21

İrkçilik; çıkmaz yol

Kayseri'de Çerkesçe konuşan gencin sözlü saldırıya uğraması, haklı tepkilere neden oldu

Kayseri'de bir genç, şehir içi toplu taşıma aracında telefonla annesiyle Çerkesçe konuştuğu için otobüsteki bir kişinin ırkçı söylemlerine maruz kaldı.

Gencin üzerine yürüyen ırkçı saldırgan, "Bu ülke Türklerin ülkesi. Her şey Türktür, Çerkes değil. Bu ülkede ikinci dil konuşulmaz. Kürt olsun, Çerkes olsun. Kim olursa olsun, fark etmez" derken, başka bir yolcunun ise "Çift dil konuşulduğunda ülke karışır" diyerek destek verdiği görüldü.

Resmi tez otobüse bindi

Alin Ozinyan yazdı:

"Vatandaş Türkçe Konuş politikası bugün hâlâ diri, sokakta anadilini konuşmayan bir halkın gelecek nesile bu dili miras bırakamayacağını biliyor, bunu özellikle yapıyorlar.

Dili unuttunca kültürünü ve kimliğini unutup insan, kimliğini unuttunca tarihini...

Otobüsteki adam, insanlara unuttun diyor, kendinizi, kimliğinizi unuttun."

S5

Danıştay, İstanbul Sözleşmesi'nin feshini onayladı

Danıştay 10. Dairesi, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesine ilişkin açılan iptal davasını 2'ye karşı 3 oyla reddetti.

Yılmaz Akçil, Metin Arıtı ve Lütfiye Gözütok Akbulut, davanın reddi yönünde oy kullanırken, İbrahim Topuz ve Ahmet Saraç ise bu karara katılmadı.

S4

Gürcistan Çeçenleri Kistler

Etnik Çeçenler, yaklaşık 200 yıldır Pankisi Vadisi'nde yaşıyor. Pankisi'de şu anda tüm Çeçenler için bir tür merkez olan Duisi Köyü de dahil olmak üzere toplam 16 Çeçen yerleşim yeri var.

S12

Menbiç Çerkeslerinden Rojava kutlaması

Rojava devriminin 10. yıldönümünde Hawarnews Ajansı'na konuşan Menbiç Çerkes Derneği Başkanı Samer Habbak, "Sözüm ona Suriye devrimi diye adlandırılan süreçte, ülkenin doğu ve kuzeyinde yaşayan diğer halklarla birlikte biz Çerkesler de çok acı çektik.

Rojava, başarısını kanıtlayan bir deneyim oldu ve bölge yönetimi kısa sürede gelişme kaydederek vatandaşlarına iş imkânları ve en önemlisi de asayişi sağladı" dedi.

S3

Kfar Kama'da festival coşkusu

İsrail Kfar Kama Belediyesi'nin organize ettiği geleneksel "Çerkes Festivali", 22-23 Temmuz tarihlerinde yapıldı.

S3

Öğretmen atamalarında kontenjan sıkıntısı

Milli Eğitim Bakanlığı, 2022-2023 eğitim yılı için 'Yaşayan Diller ve Lehçeler' dersi kapsamında Kürtçe öğretmenliğine 3 kontenjan ayırdı. Adigece (Kiril), Adigece (Latin), Abazaca, Lazca, Gürcüce, Boşnakça ve Arnavutçaya ise kontenjan verilmedi.

S5

ERÜ Çerkes Dili ve Kültürü ilk mezunlarını verdi

Erciyes Üniversitesi Çerkes Dili ve Kültürü bölümünün ilk mezunları, 18 Haziran'da düzenlenen törenle diplomalarını aldı.

S3

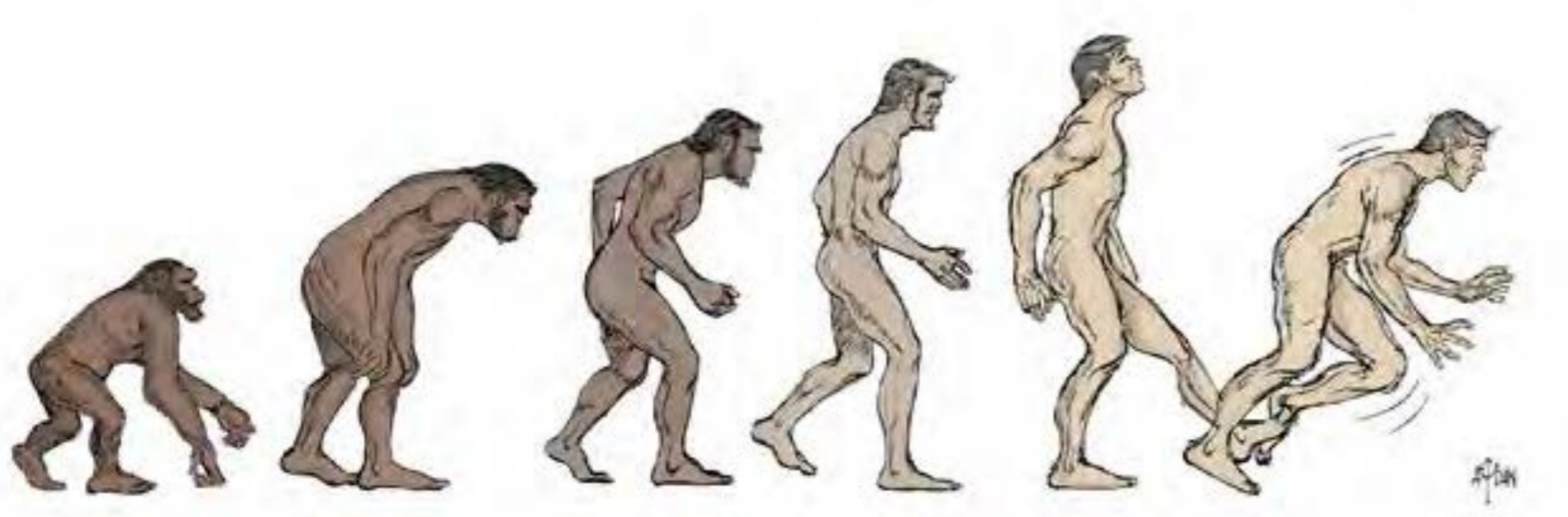
'Salt güvenlikle sağlıkta şiddet önlenemez'

S18

Bak sen şu işel...

Aydan Çelik

Süha Baytekin

S7

Ali Çurey

S8

Jiy Zafer Süren

S8

Osman Güdü

S16

Cemil Aksu

S16

Mahir Özkan

S17

Hakkı Yüksel

S17

Tubanur Bayram Kuzgun

S18

Dr. Hajbeviko Fatma Yılmaz

S18

Alaattin Bayram

S19

Ferhat Kentel

S21

S Ö Y L E Ş İ

Bitmeyen gelecek kaygısı
Gençler neden Türkiye'den ayrılıyor?

S6

'Çerkes Müzesi' inşaatı başladı

Kartepe Belediye Başkanı Mustafa Kocaman'ın seçim vaatleri içinde yer alan "Çerkes Müzesi"nin yapımına başlandı.

Uzunlarla Mahallesi'ndeki inşaat çalışmalarını inceleyen Kocaman, yetkililerden bilgi aldı. Kocaman, "Söz verdiğimiz gibi Uzunlarla Mahalle'mizde ihalesi yapılan ve inşaat çalışmalarına başladığımız 'Çerkes Müzesi' hayırlı olsun. Çalışmalar kısa sürede tamamlanınca Kartepe'mizin kültürel mirasına önemli bir eser daha bırakmış olacağız" dedi.

Kartepe Belediyesi Etüd Proje Müdürlüğü tarafından projelendirilen "Çerkes Müzesi" toplam 337 metrekare alandan oluşuyor.

Çerkes köyleri etkinliklerle renklendi

Balıkesir - Sızıköy

Gelenekselleşen "Sızıköy Buluşma Günü", pandemi nedeniyle verilen iki yıl aradan sonra, Sızıköy Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından organize edilerek bayramın üçüncü günü gerçekleştirildi.

Köyde yaşayanların yanı sıra Sızıköylü olup köy dışında yaşayanlar ve komşu köylerden katılımcılarla, çoğu köyde yapılan geleneksel yemeklerimiz eşliğinde sohbet edildi, gece ise Gönen Kafkas Kültür Derneği gençlerinin katılımıyla ceug yapıldı.

Gençlerin coşkusuna gönül genç olanlar da eşlik etti ve wuig ile gece bitirildi.

Gelecek yıl buluşmak ümidiyle...

Haber: A. Seda Berzeg

Samsun - Ortasöğütü

Samsun'un Terme ilçesine bağlı Ortasöğütü Köyü'nde (Adıgehale), 11 Temmuz'da "Çerkes Festivali" yapıldı.

Merzifon - Ortabük

Merzifon Çerkes Kültür Derneği tarafından düzenlenen geleneksel "Tavşandağı Çerkes Kültür Festivali", 10 Temmuz'da Tavşandağı Ortabük Köyü'nde gerçekleştirildi. Şinah' o Betül Bilgin ve Pşinavo Mesut Barut'un şarkı ve müziklerle katıldığı festivalde rahvan at yarışları da yapıldı.

Değerli okurlarımız, biliyorsunuz gazetemiz gönüllülük temelinde yayın yapmaktadır. Toplumumuza dair haberler için yararlanabildiği bir haber ajansı ve muhabir ağı yoktur. Sizler bu boşluğu doldurmak istemez misiniz? Derneğimize çalışmaları, etkinlikleri; köyümüzde kültürümüzle ilgili herhangi bir olayı, etkinliği fotoğraflar eşliğinde bizimle paylaşmanızı rica ediyoruz. Birbirimizden haberdar olmamız hepimize iyi gelecektir.

Kafkas ezgileri

Samsun Adige Kültür Derneği'nin düzenlediği 'Kafkas Ezgileri Konseri', 2 Temmuz'da Canik Kültür Merkezi'nde gerçekleşti.

İlkadım Belediyesi'nin desteğiyle düzenlenen etkinliğe katılanlar, Gülcan Altan'ın seslendirdiği Türkçe ve Çerkesçe şarkılara eşlik etti.

Yağlı güreşte birinci oldu

15 Temmuz'da Samsun'un Asarcık ilçesinde düzenlenen "Asarcık Yağlı Güreşleri"nin 'büyük orta' dalında "Çerkes İş İnsanları" adına güreşen Abzeh Mesut Aşkın birinci oldu.

Kadın emeği

Çankaya Belediyesi'nin kadınlara gelir desteği sağlamak amacıyla hayata geçirdiği "Kadın Emeği Festivali", 24-25-26 Haziran'da Zafer Park'ta düzenlendi.

Konser ve dans etkinliklerinin de yapıldığı festivalde, Ankara Çerkes Derneği bünyesinde Melekhan Fidan Atalay'la çalışmalarını sürdüren "Çerkes El Sanatları Atölyesi"nin ürünleri de sergilendi.

Minik dansçılar

Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği bünyesinde, Dzibe Tolga Taymaz eğitimliğinde çalışmalarını sürdüren 'Ritsa Minikler Ekibi', yıl sonu gösterisini Osmangazi Üniversitesi Kongre ve Kültür Merkezi'nde yaptı.

2 Temmuz'da gerçekleşen gösteride, Ritsa'nın 4-11 yaş grubu arasındaki 50'ye yakın minik dansçısı izleyenlere keyifli bir gece yaşattı. (Fotoğraf: Nart Ajans)

TARİHTE BU AY

- 01 Ağustos Anavatanına Dönerler Günü
- 08 Ağustos 1496 Mısır Sultanı Kayıtbay'ın vefatı
- 24 Ağustos 1517 Mercidabık Savaşı ve Çerkes komutan Gavguru'nun vefatı
- 31 Ağustos 1561 Kabardey prensi Temiyruko'nun kızı Goşenay'ın Çar IV. Ivan ile evlenmesi
- 08 Ağustos 1922 Yazar Hadağatle Asker'in doğumu
- 30 Ağustos 1935 Ressam Namık İsmail Big'in vefatı
- 10 Ağustos 1952 Şeyh Zahed Gusar'ın vefatı
- 14 Ağustos 1992 Abhazya'nın Gürcistan tarafından işgali, Abhazya Şehitler Günü
- 31 Ağustos 1996 Birinci Çeçen-Rus Savaşı'nın sonu
- 08 Ağustos 2008 Gürcistan kuvvetlerinin Güney Osetya topraklarına saldırısı
- 09 Ağustos 2009 Yazar Hadağatle Asker'in vefatı

Al Jeel, Türkiye turnesine çıkacak

Ürdün Çerkes diasporasının ünlü dans topluluğu "Al Jeel Al Jadeed Club", 12-21 Ağustos tarihleri arasında Ankara Çerkes Derneği'nin misafiri olarak Türkiye'de ilk kez gösteri yapacak.

Ankara ve Düzce başta olmak üzere farklı şehirlerde Türkiye diasporası ile buluşacak olan Al Jeel topluluğunun ilk gösterisi, 13 Ağustos Cumartesi saat 20.00'de Yenimahalle Belediyesi Nazım Hikmet Kültür Merkezi'nde gerçekleşecek.

İKKD'de yaz dönemi kursları

İstanbul Kafkas Kültür Derneği (İKKD), yaz dönemi için enstrüman kursları düzenledi. Kayıt ve bilgi için 0533 123 07 14 numaralı WhatsApp hatından iletişime geçebilirsiniz.

ANMA

Merhum Kemalettin Eren'in eşi, Hayrettin (merhum), Cemile, İkbâl ve Faruk Eren'in anneleri, 19 Ağustos 2019'da yitirdiğimiz

Elmas Eren'i

saygı ve özlemlerle anıyoruz.

JİNEPS

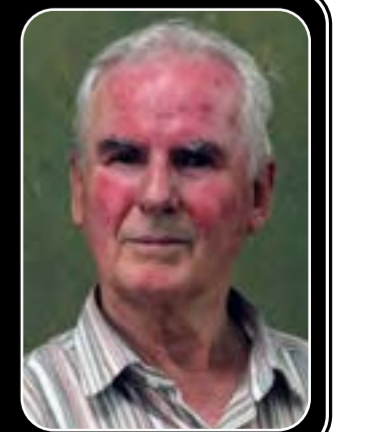
VEFAT

Yalova Fevziye Köyü'nden

Dzibe Fevzi Güven vefat etmiştir.

Ailesi, yakınları ve sevenlerine sabır dileriz. Tha bu acıyı unutturacak başka acı vermesin.

JİNEPS

Kfar Kama Çerkes Festivali

İsrail Kfar Kama Belediyesi'nin organize ettiği geleneksel "Çerkes Festivali", 22-23 Temmuz tarihlerinde yapıldı.

Festival kapsamında Tıpasa Dans ve Müzik Topluluğu ile Ankara Çerkes Derneği (AÇD) bünyesinde çalışmalarını sürdüren Elbruz Halk Dansları Topluluğu ve Badin Müzik Grubu'nun gösterileri,

Çerkes mutfağından ikramlar, otantik pazar turları düzenlendi.

Kafkas Dernekleri Federasyonu (KAFFED) Başkanı Ümit Dinçer ve KAFFED YK üyelerinin de katıldığı festivalde, AÇD Gençlik Komisyonu, 20-30 Temmuz tarihlerinde Kfar Kama gençleriyle ortak kültürel bir proje gerçekleştirdi.

TRAKKAF'ın dans ekibi iki gösteriyle sezonu bitirdi

"Trakya Üniversitesi Kuzey Kafkasyalı Öğrenciler Topluluğu (TRAKKAF), Trakya Üniversitesi öğrencilerinin Kuzey Kafkasya kültürünün tanınması ve yaşatılması için cemiyet, dans, dil, müzik, sosyal sorumluluk alanlarında etkin olmaya çalıştı. Aralık 2018'de kurulmuş bir kültürel öğrenci topluluğudur. TRAKKAF, dans, dil, müzik gibi kültürümüzün önemli öğelerini bir araç olarak kullan-

arak belirli aralıklarda düzenlenen buluşmalar, etkinlikler ve kurslar ile hem Edirne'deki hem de başka şehirlerdeki Kuzey Kafkasyalı öğrencileri bir araya getirerek kültürün ve cemiyet geleneğinin teşvik edilmesini, öğrenilmesini ve devamlılığını hedefler."

Jineps'in Temmuz 2019 sayısında kendisini bu cümlelerle tanıtan TRAKKAF'ın dans ekibi, sezonu iki gösteriyle bitirdi.

İlk olarak, 17 Mayıs'ta Trakya Üniversitesi Eşli Danslar Topluluğu'nun Balkan Kongre Merkezi'nde düzenlediği 2. Dans Festivali'ne katılan ekip, HOTEAD Gençlik ve Spor Kulübü Derneği'nin 12 Haziran'da Edirne Halk Eğitim Merkezi'nde düzenlediği "19. Geleneksel Oyunların Gecesi" başlıklı programda da sahneye çıktı.

Erciyes Üniversitesi Çerkes Dili ve Kültürü bölümü ilk mezunlarını verdi

2018-2019 öğretim yılında eğitime başlayan Erciyes Üniversitesi Çerkes Dili ve Kültürü bölümü, ilk mezunlarını verdi.

18 Haziran'da düzenlenen, ailelerinin de katıldığı törenle diplomalarını alan öğrencilere ayrıca plaket de verildi.

Menbiç Çerkeslerinden 10. yıl kutlaması

Rojava devriminin başlangıç tarihi olarak kabul edilen 19 Temmuz 2012'nin üzerinden 10 yıl geçti.

Arap, Çerkes, Kürt, Süryani ve Türkmenlerin bir arada yaşadığı Kuzey ve Doğu Suriye Özerk Yönetimi'nde (Rojava) devrimin 10. yıldönümü vesilesiyle Hawarnews Ajansı'na konuşan Menbiç Çerkes Derneği Başkanı Samer Habbak şu ifadeleri kullandı:

"Sözüm ona Suriye devrimi diye adlandırılan süreçte, Özgür Suriye Ordusu'nun Menbiç'e girmesi ve bölgede İŞİD'in ortaya çıkışıyla birlik-

te, ülkenin doğu ve kuzeyinde yaşayan diğer halklarla birlikte biz Çerkesler de çok acı çektik.

İŞİD'den kurtulduktan sonra bir boşluk oluşmuştu. Bölgeyi yeniden toparlayacak bir yol bulunması gerekiyordu ve Rojava fikri ortaya çıkmıştı.

Rojava, başarısını kanıtlayan bir deneyim oldu ve bölge yönetimi kısa sürede gelişme kaydederek vatandaşlarına iş imkânları ve en önemlisi de asayiş sağladı."

Haber: Serap Canbek

Samer Habbak

Adigece kursu

Dans molası

Sandıktaki anılar

Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı ile Kafkas Dernekleri Federasyonu (KAFFED) bir araya gelerek, İstanbul'da sözlü tarih çalışmasıyla ilgili bir proje başlattı.

Ziyaret grupları oluşturan gençler, kamera ve ses kayıt cihazlarıyla ilk sözlü tarih görüşmelerini, Köy Çocuklarını Yükseltme Vakfı Başkanı Şıkım Sevim Küney ve Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı Yöneticisi Tsey Rengin Yurdakul ile gerçekleştirdi.

Çalışma tamamlandığında, Çerkes toplumunun İstanbul'daki sosyal yaşantısına, kurdukları dernek ve vakıfların faaliyetlerine, aralarındaki dayanışmaya ve yaşanmış daha birçok anıya hep birlikte tanık olacağız.

Gençlik projesi

Jigeh Murat Şamil İlhan

Ankara Çerkes Derneği (AÇD) Başkanı Bislan Jaloüqa, Juvenil Inter Gençlik Derneği tarafından İspanya'nın Jerez kentinde düzenlenen "Avrupa Dayanışma Programı (ESC) Sürecine Giriş" eğitimine katıldı.

26 Haziran-2 Temmuz ta-

rihleri arasında gerçekleşen, AÇD gibi ESC kalite belgesini yeni alan veya alma sürecinde olan derneklerin katıldığı toplantıda yoğun ve ayrıntılı bir eğitim verildi.

Jaloüqa, gönüllü gönderimi konusunda İspanyol Juvenil Inter Derneği ile sözleşme imzaladı, diğer ülkelerden katılan derneklerle de işbirliği konusunda sözlü anlaşmalar yaptı.

İlk gönüllü, İspanya'ya gitti

AÇD gençlerinden Jigeh Murat Şamil İlhan, ESC programı kapsamında İspanya'ya gitti. İlhan, 21 Temmuz-18 Ekim 2022 tarihleri arasında Inter Gençlik Derneği'ndeki gönüllülük programına katılacak.

Üniversite tercihlerinde Çerkes dili

Düzce Üniversitesi ve Erciyes Üniversitesi'nin Çerkes Dili ve Kültürü bölümleri, yeni öğrencilerini bekliyor.

2022 Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı (YKS) sonuçları 18.07.2022 tarihi itibarıyla açıklandı ve ÖSYM tarafından bu yıl üniversite tercihlerinin 27 Temmuz-5 Ağustos tarihleri arasında yapılacağı duyuruldu.

Dijital resim yarışması

Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı'nın düzenlediği dijital resim yarışması için yeni bir duyuru paylaşıldı:

"Nart Mitolojisi Konulu Dijital Resim Yarışması'na katılacak yarışmacıların yararlanabilecekleri kitaplar, vakfın web sitesinde listelenmiştir.

<https://samilvakfi.org.tr/referans-kitaplar/>

Yarışmacıların yarışmaya gönderdikleri eserlerin sinopsisinde, yararlandıkları veya ilham aldıkları kaynakları belirtmesi istenmektedir. Bu liste, yarışmacılar için birincil kaynak listesi olarak hazırlanmış ve jüri

üyeleriyle paylaşılmıştır.

Satışta olmayan veya herhangi bir sebeple erişilemeyen kitaplara İstanbul'da Şamil Eğitim ve Kültür Vakfı, Ankara'da KAFAV kitaplıklarından ulaşılabilir.

samilvakfi.org.tr

kutuphane.kafdav.org.tr

Yarışmacılar, şartnamede belirtildiği gibi hazırladığımız referans kitaplar listesi dışında kaynaklardan da yararlanabilir. Referans kitapları arasında olmayan kaynakların da yarışmacıların sinopsislerinde belirtilmesi gerekmektedir."

Son başvuru tarihi:

15 Eylül 2022 saat 17.00

Bitmeyen gelecek kaygısı Gençler neden Türkiye'den ayrılıyor?

Türkiye'de daha iyi bir gelecek kaygısı ve ekonomik-siyasi gerekçelerle yurtdışına giden genç nüfusun oranı giderek artıyor. Üniversite öğrencileri sıklıkla yurtdışındaki lisansüstü eğitim programlarını tercih ediyor.

Gençler daha iyi staj ve iş olanakları için Avrupa ülkelerini önceliyor. Ancak yurtdışında yaşamaya başlayabilmek için bile belirli bir maliyeti ve beklentiyi karşılayabilmek gerekiyor.

Jineps Gazetesi, Türkiye'den Avrupa ülkelere okumaya ve çalışmaya giden gençlere ülkeden ayrıma gerekçelerini ve Avrupa'daki yaşam deneyimlerini sordu.

Akanda Taştekin

"Türkiye ekonomisinde yurtdışındaki üniversitelere sadece başvuru yapmak bile külfet"

Levent Ergül, kendisini Düzce'de doğmuş bir Ubih olarak tanıtır. Yüksek eğitim için 2013 yılında Düzce'den İstanbul'a gelmiş ve Marmara Üniversitesi'nde Makine Mühendisliği'ni bitirmiş. Katıldığı değişim programıyla Çin'e giderek ilk yurtdışı deneyimini kazanmış. 2019 Haziran'ında mezun olduktan sonra Siena Üniversitesi'nden kabul alarak İtalya'da yüksek lisans eğitimine başlamış.

Hem okuyup hem çalıştığı ifade eden Ergül, kasım ayından itibaren Polonya'da çalışmaya başladığını, yakın zamanda da Macaristan'da bir işe geçeceğini ifade edi-

yor. Macaristan uzun vadeli olarak kalmayı düşündüğü yer.

Yurtdışında üniversite başvuru ücretlerinin euro ya da dolar bazında olması da kimi zaman başvurulara zorluk çıkarabiliyor. Birden çok okula başvururken harç parasını ödeyebilmek için okullar arasında seçim yapmak gerekiyor. Ergül de İtalya'yı tercih ettiğini bununla ilişkilendiriyor: "İtalya'ya başvurmak diğer Avrupa ülkelerine göre daha masrafsızdı. Almanya'ya sadece başvuru ücreti 70 Euro vermek gerekiyor. Türkiye'nin ekonomisinde sadece başvuru yapmak bile büyük bir külfet."

Türkiye'den gidiş sebebiyle ilgili olarak "2017'de çıktığımda siyasi olarak yine sıkıntılar vardı ama Türkiye şu anki kadar kötü bir durumda değildi, bu kadar rahatsız etmiyordu" deyip ekliyor: "Önceden Türkiye'ye geri gelmeyi düşünüyordum ama şu an önemli bir sebep olmazsa dönmek aklımda yok."

Levent Ergül

"Türkiye'deki siyasi gerginlik beni rahatsız ediyor"

Türkiye'de küçük yaştan itibaren takip etmek zorunda kaldığı haber gündemlerinden rahatsız olduğunu, Çin'de veya İtalya'da böyle bir gündem olmadığını söylüyor. Ergül'e göre Türkiye'nin siyasi iklimi ve ekonomisi birbirleriyle çok iç içe, herhangi bir iktidar değişimi insanları çok temelden etkileyebilir. İtalya'daki koalisyonu örnek veriyor: "Diğer Avrupa ülkeleri gibi olmasa da İtalya'nın da belirli bir ekonomik düzeni var, siya-

si değişim çok etkilemiyor, Türkiye'deki siyasi gerginlik beni rahatsız ediyor."

Geçimiyle ilgili olarak şimdiye dek aldığı burslarla hayatını idame ettirdiğini anlatıyor. İtalya'da bölgesel yönetimlerin verdiği burslardan faydalanmış, COVID-19 döneminde de belediye yardımı almış.

Türkiye'ye dair özlediklerinden bahsederken arkadaşlarını anıyor: "Düzce'de büyüdüm, kemik kadro arkadaşlarım da Çerkes, İtalya'da Çerkes yok, zorlanıyorum" diyor gülerek. "Ama Çin'de bile Oset bir arkadaş bulmuştum, her yerde bir tanıdık çıkıyor" diye ekliyor.

Dilara Günaydın

"İtalya'da kendi ayaklarımın üstündeyim ama kim geri dönmek istemez ki"

Syuh Dilara Günaydın da 26 yaşında, İtalya'da yaşayan bir içmimar. Yüksek lisans okumak için gittiği yerde işe başlamış ve bir yıldır çalışıyor. İçmimar olmasının İtalya'yı seçmesinde bir etkisi var. Mesleğini seçerken bile çocukluğunda beri sevgi duyduğu İtalya'ya bir gün gitme ümidi varmış. Bunun yanı sıra bu meslekte Türkiye'de iyi bir gelecek göremediği için gitme kararı aldığını belirtiyor.

Yurtdışına yerleşme sürecinin birçok anlamda meşakkatli olduğunu anlatıyor: "Birçok belge toplamak, dil sınavına girmek ve parayı denkleştirmek beni biraz zorladı. Hayatım boyunca aileme çok yük olmak istemediğim için her şeyi kendim hallettim. Zor oldu ama yılmadım, başardım."

Geçimini ise çoğunlukla çalışarak sağladığını, ailesinden destek almadığını ifade ediyor. Burs başvurusunda bulunduğunu ancak henüz neticelenmediğini

söylüyor: "Ortalamamın yüksek olması ve Türkiye'deki ekonominin kötü oluşu bana bir miktar burs kazandıracak ama hâlâ bekliyorum, burada bu tarz işler biraz yavaş ilerliyor."

"Peki ya dönmeyi düşünmüyor musun?" diye sorulduğunda "Kim istemez ki" yanıtını veriyor. "Burada özgür olduğumu hissediyorum, kendi ayaklarımın üstündeyim, daha güvenedeyim." Dilara Günaydın "Bir kadın olarak Türkiye'de gece yürümek bile hayal ama burada gerçekleştiriliyorum. Her ne kadar İtalya da kadına karşı biraz kısıtlayıcı yaklaşımlara da buna kimsenin cesaret edemeyeceğine inanıyorum" diyor.

İtalya'da tanıştığı insanların hayata bakış açılarının daha aydınlatıcı ve destekleyici olduğunu da belirtiyor.

Ancak burada edindiği maddi özgürlüğü Türkiye'de aynı iş deneyimiyle, aynı yeteneklerle edinemediğinden kaygılı. Mümkün olduğunca İtalya'da kalmak istediğini belirtiyor, "Dönersem de ailem için dönebilirim. Onları yalnız bırakmak ve onlardan uzak olmak gerçekten çok zor" diye ekliyor.

"Aldığım eğitimin Türkiye'ye geri döndüğümde ülkeme faydalı olmasını umuyorum"

Yurtdışında eğitim gördükten sonra Türkiye'ye geri dönmek de bir başka seçenek.

Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nden mezun olan 29 yaşındaki Hazal Yılmaz, Londra'da kabul aldığı ekonomi yüksek lisans programını bitirdikten sonra Türkiye'ye geri döneceğini söylüyor. Yılmaz'ın kabul aldığı Chevening bursu Birleşik Krallık hükümeti tarafından veriliyor. 2 yıllık iş tecrübesi koşuluyla verilen burs, 1 yıllık eğitimden sonra burs alan öğrencilerin ülkelere geri dönmelerini taahhüt ediyor.

Yılmaz, İngiltere'ye eşi

Semih Yılmaz ile birlikte gideceğini anlatıyor. İngiltere, yurtdışı vize başvurularında başvuru sahibinin eşi ve 21 yaşından gün almamış çocuklarına, başvuru sahibine 'bağımlı' (dependant vize) olarak oturum ve çalışma izni hakkı tanıyor. Henüz Türkiye'de olan çift, bu vizeden yararlanarak Eylül ayı itibarıyla İngiltere'ye taşınacak.

Hazal Yılmaz, sağlık ekonomisi uzmanı, yaklaşık 6 yıldır iş hayatında, bu süreçte akademiye, finans sektöründe ve ilaç sektöründe bulunmuş. Çalışma alanı ise spesifik olarak 'devletin hangi ilaçları aldığı ve niye aldığı, bir ilacı alırken başka ilaçlardan ve hastalardan feragat ettiği' ile ilgili. LSE'deki yüksek lisansını da bu çerçevede ilerletmek istediğini belirtiyor.

Hazal Yılmaz

Hazal Yılmaz, "Neden yurtdışında eğitim?" sorusuna "Etiketler önemli, Türkiye'de insanların bir yere gelebilmesi için bu etiketlerin faydalı olduğunu gördüm, aldığım eğitimin geri döndüğümde ülkeye de kendime de faydalı olmasını umuyorum" diye cevap veriyor.

"Türkiye'de kazandığım parayı İngiltere'de 20'ye bölerek harcamam gerekiyor"

Eşi Semih Yılmaz ise bilgisayar programcısı olarak yazılım alanında çalışıyor. Yılmaz, Türkiye'deki işine İngiltere'den devam edeceğini belirtiyor. İngiltere'de öğrencilerin çalışma saatleri sınırlı ancak "dependant" olarak başvuru sahibinin yanında gelen kişinin çalışma

izni bir öğrencinin izninden daha fazla. Yine de İngiltere'de geçinmeye yönelik kaygıları mevcut: "Hazal'ın bursu var, benim Türkiye'de kazandığımı ise orada 20'ye bölerek harcamamız gerekiyor. Hayatımızı idame ettirmek için bunun hesabını iyi yapmamız gerekiyordu... Orada fark ettik aslında bunun kolay olmayacağını."

Hazal Yılmaz da ekonomik kaygılarla ilgili olarak "Durdugum yerde bir yere varamayacağımı görüyorum, ekonomik kaygılarım var, enflasyonun durumu ortada" diyor ve ekliyor: "Onun dışında benim çalıştığım alanda en iyi uygulama örnekleri hep İngiltere özelinde veriliyor, bize daha çok benzeyen bir sistemleri var. Hem kişisel olarak hem toplum için bir şeyler yapabilir miyim diye gidiyorum."

Araştırma anketlerinde ne diyorlar?

İstanbul, Friedrich Ebert Stiftung Türkiye Temsilciliği'nin desteğiyle yapılan "Türkiye'de Gençlerin Güvencesizliği: Çalışma, Geçim ve Yaşam Algısı" başlıklı ankette, katılımcılara "Fırsatınız olduğunda ülkeden gitmek, başka ülkede yaşamak ister misiniz?" sorusu sorulduğunda çoğunluğu ülkeden gitmek istediklerini, mesleklerini yapabilecekleri başka bir ülkede yaşamak istediklerini ifade etti. Bunda Türkiye'de siyasetçilere olan güvensizlik, iş yaşamında ve gündelik hayatta yaşanan endişe ve kaygıların kaynağı olan belirsizlik ve liyakat temelli olmayan kayırmacılığa dayanan ilişkilerin hayatın her alanına yayılmasından duyulan hoşnutsuzluk etkili.

Yeditepe Üniversitesi ve MAK Danışmanlık işbirliği ile gerçekleştirilen en kapsamlı 'Gençlik Araştırması'nda "Eğitim veya iş amaçlı bir başka ülkede geçici süreli yaşama fırsatı tanınsa yurtdışına gitmek ister misiniz?" sorusuna gençlerin yüzde 76,2'si "Evet kesinlikle giderim" derken, "Neden başka bir ülkede yaşarsınız" sorusuna ise gençlerin yüzde 59'u "Daha iyi bir gelecek", yüzde 14,6'sı "Daha huzurlu hayat", yüzde 6'sı ise "adalet/eşitlik" cevabını verdi.

Metropoll'ün yaptığı araştırmaya göre, 18-34 yaş arasındaki katılımcıların yüzde 64,3'ü yurtdışında yaşamak veya eğitim almak istiyor.

Sosyal Demokrasi Vakfı'nın (SODEV) açıkladığı 'Gençlik Araştırması'na göre, Türkiye'deki gençlerin yüzde 62,5'i, olanakları olsa yurtdışında yaşamak istediklerini söylüyorlar. Katılımcıların yüzde 70,3'ü ise, liyakate inanıyor; Türkiye'de "arkası sağlam" bir kişinin yetenekli bir gencin önüne geçebileceğini düşünüyor.

Semih Yılmaz

Ajirnihüa 13 Ocak Abhaz Yeni Yılı - Şiaüfüy, xınapıkıy: Şiafü ve üçel

PAGANRITÜELLER
2. Bölüm

Papapha Mahinur Tuna'nın "doğaya saygı ve sevgi" başlığında kaleme alarak, Abhazların pagan inanç ve ritüellerini anlattığı yazı dizisini paylaşıyoruz.

Abhazların Ajirnihüa dediği bayramı ajiyra (demircilik) kültürünü ve bu kültürün tanrısını, bu gün bu bayramın nasıl kutlandığını, yine Esmatoduapha'nın güzel makalesinden ve varsa başka kaynaklardan da yararlanarak aktaralım.

"Önce söz vardı, sözün başını söylemeden sonunu söyleyemezsin" diyor Esmatoduapha ve "Abhazların 'Ajirnihüa Bayramı'nın nasıl doğduğunu anlatmadan ajirnihüayı anlatamazsın" diye ekliyor.

Çok eski çağlarda Abhazların avcılık yaparken kendilerini koruyacak silahları yoktu, yabancı hayvanlar avcılarını öldürebilirlerdi. O yüzden el yapımı "aşiatshüa" denen tuzaklar kullanırlardı. Bir keresinde bir Abhaz ormanda yaralı haldeyken birine rastlamış ve o kişi onu koruyup kurtarmış. Dedikçe göre fırsatı karnı durdurup fırlatmış, sonra bu konuda bildiği sırları da ona vermiş. İşte bu sırlar arasında "xınapıkı" yani "üçel" denen ve demirciliğin temel araçları olan apsingeriy (örs), ajiahüa (çekiç) ve artüia (kerpeten) denen aletler de yer almaktaymış. "İlk demirci bu aletler keşfedildikten sonra ortaya çıkmış" diyor Toduapha Esmatoduapha.

Türk kültüründe de önemli bir materyal olan demir, demirci ve demircilik ile ilgili yakın zamanlara kadar pek kapsamlı bir araştırma yapılmadığı görülüyor, bu anlamda Fidan Uğur Çerikan'ın tezi hayli kapsamlı. Yazar "Türk Kültüründe Demir" adlı kitabında "Maddi niteliğiyle insan yaşamının vazgeçilmez bir unsuru olan 'demir', sağlamlığıyla gücü ve kuvveti temsil eder. İnsan hayatının her noktasında var olabilmesi için eritilmesi ve sonrasında işlenmesi gerekli olan bu maden; bazı toplumlarda korkulan, bazılarında ise yüceltilerek kutsal bir kimlik kazanan nesne olmuştur. Demirin insan hayatındaki bu rolü, 'demiri işleyen bir demirci' ve demircinin bu işlemi gerçekleştirdiği bir 'demirci ocağı' etrafında çeşitli algıları ortaya çıkarmıştır" diyor. (Fidan Uğur Çerikan, "Türk Kültüründe Demir", Ankara: Grafiker Yay. 2018)

Abhaz inancında da demirle ilgili algılar oldukça zengindir. İlk demircinin adı "Şiafü" olmuştur, ona "Şiafü Aynarjij" diyenler de var. Biliminsanı etnograf Acincal İvan "Şiafü" sözcüğünün etimolojik anlamının şia (kan) - fü (fırlatma) sözcüklerinin birleşimiyle "fırlatılan kan" anlamına geldiğini söylüyor. Ayrıca "Şiafü Abijnıxa" sözcüğüyle Şiafü'nün Abhazy'daki 7 kilyeyle bağlantısını belirtiyor. İlk demirci olarak kabul edilen Şiafü'nün tanrı ile insanlar arasında bir köprü vazifesi gördüğüne inanan Abhazların

onun demiri işlediği mekânları da kutsal kabul ettiklerini ve "üçel" diye tanımlanan "örs, çekiç ve kerpeten"i kutsal saydıklarını belirtiyor. Bu bakımdan eski Abhazlar demircilik tanrısı olarak algıladıkları Şiafü'ye, onun demircilik ocağında yılda bir keçi keserek gönlünü almaya başlıyorlar. Böylece "Ajirnihüa" denen "Demircilik Bayramı" yeni yılın başladığı günün akşamında kutlanır hale geliyor. Abhaz geleneklerine göre bu bayram 13 Ocak gününün akşamı oluyor.

Taş devrinden günümüze

Taş devrinden günümüze tarihsel bilgilerimize bakacak olursak Abhazların ataları, MÖ 3. binyılda Batı Kafkasya'da megalitik kültürün yaratıcıları olarak kabul edilir (megalitler - devasa taş bloklardan oluşan binalar). MÖ 1. binyılın başlangıcında metal bilimi konusunda uzmanlaşmış ve MÖ 8.-7. yüzyıllarda, demiri üretme ve işleme dünyada bir ilk oldular. Abhazların demiri ne kadar eski zamandan beri kullandıklarını, Nart destanlarına da yansımıştır. "Nart Sasrıkuva ve 99 Kardeşi" adlı kitapta, taştan yaratılan Nart Sasrıkuva'yı suya batıran demirci "Aynarjij", onun kılıcına da ilk su verendir ve bu kılıcı "Afırkı" denen "şimşek" ile yapmıştır.

Demir ve demircilik, Abhaz kültüründe önemli bir yer işgal eder. Bu kültürün gelişmesi Abhaz tarımını da güçlendirdi. Yeni yeni aletlerin yapılması, balta, aygufü, çapa, kazma, atırkent gibi aletlerin kullanılması tarımı kolaylaştırdı. Ayrıca demirden silahlar yapmak, kılıç, kama, bıçak gibi aletleri kullanmak, barutu keşfetmek, taştan aletler yapmak, onları savunma ve saldırma alanında da güçlendirdi. Demirden çok zevkli süs eşyaları da üreten demirciler, toplum içinde çok saygın bir yerlere kavuştular. Demirle uğraşmanın kolay bir iş olmadığını gören insanlar, demircileri kutsal kişiler olarak kabul edip onlara saygı ve sevgi duydular, demircilerin adları herkes tarafından bilinir oldu.

Acincal İvan, demircilik ve demir kültürü üzerine çok kapsamlı yazılar yazmıştı. "Eskiden Yunanlar Karadeniz'in batısındaki topraklarda altın, gümüş ve demir madenlerinin bol miktarda bulunduğu, demirciliğin son derece geliştiği, birçok demir ürününün yurtdışında satıldığını belirtiyor. Böylece Abhaz halkının ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamında büyük gelişmeler olduğunu yazıyordu. Büyük Kafkas Savaşı'ndan sonra Kafkasyalıların silah üretmesi yasaklandıktan

bu kültürün yavaş yavaş gerilemeye başladığını görüyoruz. Haliyle demircilik kültüründe de zamanla bazı değişiklikler oldu. Başından beri demircilik kültürü içerisinde ocak, düşman ve "üçel" teması vardı. Bugün sadece "üçel" in bulunduğu yer kaldı. Hatta bayramlarda dua ederken bu üç aleti artık o mekâna götürme de pek kalmadı. Şiafü'nün adı ise eskisi gibi anılmaz oldu. Son zamanlarda da dua ederken adını söyleyen kimse yok. Artık halkın çoğunluğu bu dua ve ritüeller için kurban keserken sadece "Şiafü rbağ" dedikleri "Şiafü horozu" kesiyorlar."

Xiaçxuama

Zamanımızda Ajirnihüa Bayramı'nı en çok Bızpıllar kutluyor. Onlar Ajirnihüa yerine Xiaçxuama sözcüğünü kullanıyorlar. Bu sözcükle ilgili etimolojik bir analiz yok. Xiaçxuama sözcüğü içindeki "axi" yani "altın" sözcüğünden gelmiş olabilir diyorlar. Bu bayram her bölge ve ailede farklı farklı kutlanıyor. Gerçi herkes gerektiği şekilde yapıyoruz diyor ama bazıları pazartesi ve perşembe günleri dua ederken bazıları da bu bayramın denk geldiği gün dua ediyorlar.

"Biz pazartesi ve perşembe günü dua ediyoruz" diyor Enver Ayba ve devam ediyor: "Önce bir yıllık bir keçi kesiyoruz, sonra hepsinin adına birer horoz kesiyoruz. Sabah erkenden ailedeki erkek fertleri yanına alıp kurban için dua ediyoruz. 'Şimdi canlı iken gösteriyorum, sonra kalbini ve ciğerini göstereceğim' diyerek kurbanı kesiyoruz. Demirhaneye gidince her bir erkek bireye ait kurbanlık horozun pişmiş kalbini, ciğerini ve kafasını elime alıyorum, yine her biri için hazırlanmış üçer tane acafü ve kuakuar denen çöreklerden alarak, birbirine karıştırmadan demirhaneye gidiyoruz."

Othara Köyü'nden Enver Ayba'nın ailesinde iki delikanlı, üç kız varmış. Evlen-

miş olan kızları için o ailede herhangi bir ritüel uygulanmıyormuş, onlar sadece evli oldukları ailenin evinde, bir köşede ya da bir ağacın altında durup ritüeli izleyebiliyorlarmış. Aynı şekilde Enver Ayba'nın gelinleri ve eşi de ritüeli uzaktan izleyip durdukları yerde dua ediyorlarmış. Erkekler ise her biri için kurban edilen horozunu, mumları, çafü ve kuakuar denen yiyecekleri ve bunların yanına şarap da alıp dua etmek üzere demirhaneye kabul edilen mekâna gidiyorlarmış. Bu mekân birçok fotoğrafta gördüğümüz gibi üzerinde "xınapı" yani "üçel" olarak nitelendikleri "çekiş, örs ve kerpeten" in bulunduğu bir kutük oluyor.

"Dua ederken mutlaka Açbey Çaçbey adına dua ediyorum" diyor Enver Ayba. "Elimdeki yiyeceklerin hepsinden birer küçük parça koparıp üzerlerine biraz tuz serpiyorum, biraz da şarap damlatıp oraya koyuyorum. Bunu koyarken 'Açba ve Çaçba bunlarla doyuncaya kadar ve bunu içinceye kadar Tanrı bize hiçbir kötülük göstermesin!' diyorum" diye sözlerini tamamlıyor.

Bızpıllarda demirhanesi olmayanlar da hiçbir şeyi eksik etmeksizin demirhanesi olanlar gibi dua ediyor ve bu ritüelleri uyguluyorlarmış. Abhaz halkı demircilikle ilgili ritüellerin uygulanması halinde her işlerinin rast gideceğine inanıyorlarmış.

Ajirnihüa

Abjıwaaların bu bayramı kutlaması biraz daha farklıymış. Bu bölgede demirhanesi olmayan epeyce azalmış, demirhanesi olmayanlar da günü aynı şekilde kutuyorlarmış. Yeni yeni yılı bu kutlamalarla karşılıyorlarmış. Cal Köyü'nden Vitalik Tüjba'nın dediğine göre "ajiyra" yani "demircilik" ile ilgili bir şarap fıçılar varmış. Bunlar eski amforalar gibi çok büyük; toprağın altında duruyor ve kutlama günü

açılıyorymuş. Anlaşılan bu aile demirhaneye ilgili materyalleri kaldırmış. Vitalik Tüjba, olayı şöyle anlatıyor:

"Babam 73 yaşında öldü. 38 torunu vardı. Tanrı her aileye böyle çoğalmak nasip etsin. Biz büyüyünce dedemiz bir anihüayü (duacı) getirip dua ettirdi ve demircilik aletlerini kaldırdı. 'Artık serbestsin' diye dua ettirdi. O zamandan beri Tüjbalıların evinde bu bayram kurban olarak keçi kesmeden ama her bir erkek fert için yine horoz keserek devam ediyor. 21 tane kuakuar, çafü ve mum koyuyorlar. Evlenen kızları kendisi gelmeseyse bile, 'martxu' denen ve payına düşen malzemeleri babasının evine adıyla gönderiyormuş. Evlendiği hanede demirhaneye varsa oradaki ritüele katılmayarak bir köşede duruyormuş. Anlaşıldığına göre gelinlerin demirhaneye gitmesi uygun değilmiş. Kendi kızları için yapılan kutsama geline yapılmıyormuş çünkü gelinler kendi ailelerinde kutlanıyormuş."

Afırkı

Abhazlar "afırkı" ve "aft-sirkı"yı genellikle Anıxa'ya bağlıyorlar ve bunları demirciliğin ahları (beyleri) olarak görüyorlar. Bu da pek şaşılaçak bir şey değil çünkü bunlar demircinin demir dövürken saçılan kıvılcıklarını andırıyor. Anıxa'dan çıkan ateşten saçılan kıvılcıklar da onların ilahi kültürlerinde aynı şeye benziyor.

Tarihçi, Hititolog Vladislav Arzınba demircilik kültüründen söz ederken Hattilerle Abhaz-Adige halkının eski kuşaklarının dillerinin birbirlerine yakın oluşundan söz ediyor. Hatta yıldırımın, demirin, demirciliğin ve demir tanrısının adlarının söylenişleriyle ilgili pek çok karşılaştırma yapıyor. Özellikle kendi eserinde demircilik kültürüyle ilgili şunları yazıyor: "Bu konunun hakkıyla kavranabilmesi için taş devrinin ve taş işçiliğinin tarihsel geçmişini

ve bu kültürün nasıl doğduğunu, bu işi yaparken hangi geleneklerin uygulandığını iyi bilmek gerek. Ama bu ikisinin de yeniden kurgulanması çok güç. Çünkü tipolojik olarak ele alacak olursak demirin, eritilmesi sırasında mı yoksa su verirken mi uyguluyorlardı bu gelenekleri iyi anlamak gerek. Etnografların bıraktığı eserlerde bu konuya ilişkin herhangi bir bilgiye rastlanmıyor."

Abhazların demircilik tanrısı "Şiafü" gibi, Yunanlarda Hephaistos, Romalılarda Vulcanus, Almanlarda Weyland, Ruslarda Svorog vardı. Abhazların kardeş halkı Adigelerde ise bu tanrının adı Tlepş idi. Aynarjij gibi o da Sasrıkuva'yı suya batırmıştı.

"Tüm Kafkas halkları içinde demirin önemi bu denli büyük olmasına karşın, metalürji, demircilik, ayxapsux kültürünün sadece Abhazlarda bugüne kadar kalmış olması da ayrı bir araştırma konusu olsa gerek. Abhazların Hırıstıyanlık ve Müslümanlık gibi büyük dinleri benimsemiş olmalarına karşın bu kültürün bugünlerine kadar geldi?" diyen etnograf Yura Argun, "Belki bu kültür oldukça eskidir, arkaik kökleri vardır, onun için kalmıştır" diye ekliyor. Bugün de bu konuda pek çok yanıtı bulunamamış soruyla karşılaşmak mümkündür.

Söze sözle başladık, yine her şeye gücü yeten sözle bitirelim...

"Şiafü - Axiah du, Abijnıxa! Zhüa neywa, zwı ıltswa! Şaqa xudziy şiley eylow aqara şıy, nasıpyı, guabziyare Şiafü şüiytaayt!"

"Şiafü - Altın kral, Yedi mabet! Sözü ulaşan, yaptığı gerçekleşen, ne kadar darı ve en varsa o kadar şans, kısmet ve sağlık versin!"

* Aygufü: Nacac benzeri çalı tırpanı

* Afırkı ve Aftırke: Yıldırımın saçtığı kıvılcım ve ışık ile ilgili tabirler olabilir, tam karşılığını bulamadığım için olduğu gibi yazdım. (Devam edecek)

Duğ Aytek Doğbay

Adil olmak

"Kemalizm ve Atatürkçülük aynıdır" derler. Pek de değildir bana göre. Ama konumuz da zaten bu değil.

Bir Çerkes her ikisi de olamaz. Neden olamaz?

Çünkü her şeyden önce Atatürk, Türkçüdür. Kemalizm'in temelinde de haliyle "Türkçülük" vardır.

Türkçülük, bütün Türkleri tek bir bayrak altında ve tek vatanda birleştirmenin yanı sıra "Her şey Türk için, her şey Türkçe göre" anlayışıyla toplumsal ayıklanmayı ve dönüşümü amaçlar. Hedef ise dilde, dinde, kültürde yabancı görülen tüm unsurları ayıklamak ya da dönüştürmektir.

Şunu söylüyor Atatürk: "Biz doğrudan

doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiziz. Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu topluluğun bireyleri ne kadar Türk kültürüyle dolu olurlarsa, o topluluğa dayanan cumhuriyet de o kadar güçlü olur."

Kendi hedefleri bakımından doğru bir yaklaşım! Bize göre asla değil.

Bir Çerkes ne olur? Adil olur...

Nasıl adil olur?

Halkına yaşatılanları bilir, düşünür, anlar ve sorumlularını bu eylemlerinden dolayı eleştirir, kınar, yerden yere vurabilir, duygusal durumuna göre daha fazlasını da yapabilir. Hakkıdır!

Ama;

Aynı kişileri, bu ülkede yaşayan tüm halkların ortak kazanımları doğrultusunda ortaya koydukları bir iradeleri ve başa-

KUTSAL GÜNEŞİN ÇOCUKLARINA

rıları varsa, herhangi birine yapacağı gibi takdir de eder. Bu takdir o şahısların yanlışlarını göz ardı etmek değildir.

Birini görürken, diğerini görmezden gelemez.

Körü körüne sevemeyeceği gibi körü körüne nefret de edemez.

Kişilerin eylemleri ile ilgilenir. Zararı görürken varsa faydayı da görür.

Faydası var diye zararını mazur görmez.

Sevmek ya da sevmemek arasında bir seçim yapmak durumunda ve zorunda değildir.

Adil olmak zorundadır.

Süha Baytekin

Nazilerin öldürdüğü 8 bin kişinin külleri bulundu

Polonya'nın başkenti Varsova'nın kuzeyindeki Ilowo Osada kasabesindeki "Dzialdowo" isimli toplama kampının yakınında, Naziler tarafından öldürülen 8 bin kişinin külleri bulundu.

Polonya'da Nazilerin ve Komünist yönetimin işlediği suçları soruşturan Ulusal Anma Enstitüsü (IPN), toprak üstüne çıkartılan küllerin miktarından, bölgede 8 bine yakın kişinin yakılarak öldürüldüğü tahmininde bulunuyor.

Kampta 30 bin kişinin yakıldığı tahmin ediliyor

Euronews Türkçe'deki habere göre, başkent Varsova'nın kuzeyine 150 kilometre uzaklıktaki Bialucki Ormanları yakınındaki Ilowo Osada kasabesindeki "Dzialdowo" isimli toplama kampı Polonya'nın Almanya tarafından

1939 yılında işgalinin ardından inşa edilmişti.

Bu kamp siyasi muhaliflerin, Polonyalı elitlerin ve Yahudilerin gözetli, başka bölgelere transferi ve öldürülmesi için uzun süre kullanıldı.

Şu ana kadar bu kampta 30 bine yakın kişinin yakılarak öldürüldüğü tahmin edilse de bunu kanıtlayacak deliller şu ana kadar saptanamadı. IPN Savcısı Tomasz Jankowski, "Bölgedeki son buluş, burada en az 8 bin kişinin öldürüldüğünü ortaya koyuyor" dedi.

Polonyalı elitlere ait

Her bir insan cesedinin yakılması halinde yaklaşık 2 kilo kül bırakması sonucu, toplam 8 bin kişinin bölgede katledildiği sonucuna varıldı. Jankowski, bölgedeki insan küllerinin özellikle 1939'a öldürülen Polonyalı elitlere ait olduğunu tahmin edildiğini bildirdi.

Almanya, 'Ezidi Soykırımı'nı tanıtmaya hazırlanıyor

Almanya'da, IŞİD'in Ezidilere yönelik saldırılarının 'Ezidi Soykırımı' olarak tanınmasına dair 60 bin imzalı yasa tasarısı talebi, Federal Meclis Dilekçeler Komisyonu'nda kabul edildi.

Bir sonraki aşamada yeni bir yasa tasarısı hazırlanarak Federal Meclis Genel Kurulu'na sunulacak. Genel Kurul kabul ettikten sonra Federal Meclis'te oylama yapılacak. Federal Meclis'te yapılacak oylamada gereken çoğunluk elde edildiği takdirde Almanya, IŞİD'in Ezidileri katletmesini soykırım olarak tanımlayacak. Almanya Parlamentosu'nun önergeyi ekim veya kasım

ayında oylaması bekleniyor. Yeşiller milletvekili ve İnsan Hakları ve İnsani Yardım Komitesi Başkanı Max Lucks, "Soykırımın tanınması, Ezidi toplumu için travmanın üstesinden gelmede önemli bir adımdır" dedi.

Ezidilere yönelik işlenen insanlık suçunu "soykırım" olarak tanıyan ilk ülkeler Belçika ve Hollanda olmuştur.

IŞİD mensupları 3 Ağustos 2014'te, Ezidilerin yaşadığı Musul'un Şengal ilçesi ve çevresine saldırı düzenlemişti. Binlerce Ezidi öldürülmüş, çoğunluğu kadın ve çocuk olmak üzere 6 bin 410 kişi kaçırılmıştı.

Diwored

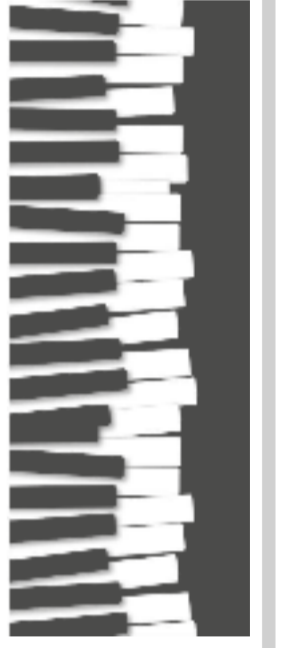
zafersuren@yahoo.co.uk

LAGARTA

Jiy Zafer Süren

Mi i-la-la-la-si,
Bir tutam aşkla tutunmuş hayata,
Birazlık sevgi katarak günlük yaşama,
Dokunarak ruhu okşayan tuşlara,
Karşılıklı sıralarda genç kuşaklar,
Bir çift uçuyor ortada,
İnliyor, tempolu el vuruşları,
Mızıkının sesi özgür avullarda...
Sol-sol-fa-mi,
Dalında salıncağı,
Uçuyor dünya ile evren arasında,
Vadi boyunca yankılanıyor kahkahalar,
Gençler zevkle kırıyor dizlerini,
Artırabilmek için hızını,
O an tüm kâinatı sığdırdıkları salıncağın...
Mi-sol-sol-sol-fa-mi-la,
Sessiz bir orman çığlığında,
Tutunmuş serinliğine koca kutsal meşe,
Çevresine toplanmış,
Yine sessizce civar yerleşimciler,
Duru, temiz su; hayat,
Duru, içten bir dua,
Şükür, Yaradan'a,
Şükür, var olmaya,
Ve bunca bahşedilen varlığa,
Kutsanıyor evren,
Kutsanıyor insan,
Sevgiye saygı katılıp,
Bir daha veriliyor ruhlara...
La-do-si-la,
Sol-sol-fa-mi,
İnsanca bir düzende,
Orman bahçe olsa tüm memleket,
Haramsız helalsiz herkesin bahçesi...
Ulu armut ağacına tutunmuş asma,
Olgunlaşmış üzümler,
Tanrının içkisi sane yapılmayı bekliyor,
Biraz ötesinde cennetten kovulmuş elma,
Mis kokusuyla ye beni diyor,
Sağında mürdüm eriği, solunda kiraz,
Ve geçti işte mevsim,
Ağlayacak elbette nar,
Ayva çiçek açmayacak,
Artık hüzünler bu sonbahara,
Umutlar hep geleceğe, var olacak,
Dolacak hayat, sürececek yaşam,
Baharda ağaçlar yine renk renk çiçek açacak...
Mi-mi-re-si,
Re-mi-fa-re-re-do-si,
Dört yön, dört mevsim,
Yedi kat yeryüzü, yedi kat yeraltı,
Yaban bir yaşam ile sürgünde yedi nesil,
Uzun, çileli yolculuklarda kalan nefesler,
Yokluğa sönen hayatlar
Bir para için insan boğazlayan,
Yok oluşa aldırmaayanlar,
Güne alkış tutanlar,
Sağlıklı bir duruşla, özgür bir ruhla,
İnadına sahip çıkanlar;
Biziz biz onca yoldan böyle geçenler,
Wunafe'yi unutup,
Önce ben olduğu gündem beri...
Re-do-re-do,
Re-do-si-la-sol,
Sol-la-si-sol-sol-fa-mi,
Bizim şarkımız bu, tekrarlanır nakaratlar art arda
Arada farklı notalara bassak da
Sonsuz bir yolculuk,
Parmaklar dolaşırken aynı notalarda,
Dudaklarda hep aynı şarkı,
Gıbz'e korusak da hafızalarda,
Wunafe becerilmeli,
Yeni bir gelecek için,
Yeni bir Wored bestelenmeli,
Bu siwored değil,
Diwored olmalı,
Ve de mevsim geçmeden...

Din tacirleri

Dildaşlarım, dünyaya gelmemize neden olanlar (Tanrı'dan sonra) anne ve babalarımızdır. Bugünlere bizi ulaştıran ve yetiştiren anne ve babamız "BİZİM ATAMIZDIR"; onlara saygısızlık ve inkâr, Tanrı'ya hakarettir. Bu bağlamda, Tanrı, yarattığı "ŞEY"den şikâyet eder mi? Bir başka deyişle; "Ondan şüphe duyar mı?" Peki, neden tekrar tekrar "uyarıcılar" gönderdiği iddiasındayız? Kutsal kitaplarda, sürekli tekrarlanan ve Tanrı'ya zıfzede edilen yaptırım içerikli buyruklar, gerçekten, ilahi mi veya beşeri midir? Şayet "İlahî" ise, "Onun" adına, kim konuşuyor? Yine, Tanrı'nın anlatmadığını anlatanları da yaratan "Kendisi" değil midir? Ve yine, kendi seçtiği ve görevlendirdiği bu elçilere de nasıl hareket etmeleri, nasıl yaşamaları gerektiğini de söyleyen "Kendisi" değil midir? "İNSAN" da her canlı olduğu gibi dişi ve erkek ikilisinden ibarettir. Bakabileceği kadar eş bulanların dışında kalan fakir fukara erkekler ne yapacak? Onlara, şimdilik avuçları ve eşolar yeterlidir. Öte dünyada neler neler var. Sabırlı olunlar.

Yine, yarattığı bu ikilinin nasıl yaşamaları ve nasıl hareket etmelerini tanzim eden buyruklar, "İNSANA" özgü ve yine "Kendisinin" armağanı olan "İNSAN AKLINA" güvenmezlik değil midir? O halde, meselenin bir yerinde bir çelişki söz konusudur. Nedir o? Yanıt; önce "TANRI" veya "DOĞA" yasalarında bir kusur, bir eksiklik ve bir hata olamaz. Bunu "İNSAN AKLI" sahibi her canlılar ve görür. Nasıl mı? Yanıt; güneşin doğmasını veya batmasını bir saniye geriye veya ileriye almak mümkün mü? Ya, hepimizin bitmez korkusu, doğa olaylarından "DEPREMLERİ" kim önleyebilir? Bulutların çarpışması, şimşegün çakması ve yıldırımın düşmesi, hangimizin görünür korkusu değildir?

Dildaşlarım, hele benim, yakın akraba din âlimlerinin anne ve babasını "İnkâr" etmesi ve onların Tanrısız inançlarını "ATALAR DİNİ" betimlemesiyle küçümseyip, "Beşeri" tanzim olduğu açık olan bir "ARAP KABİLESİNİN" çöl iklimli yaşam kültürünü "Dinsel İnanç" kabul edip, "İLAHİ" olanı "Beşeri" olana evirmek, "İNSAN" aklını ve onun gerçek sahibini göreceli inkarcılıktır.

KALEM

Ali Çurey

Dildaşlarım, sure ve ayetlerin anlamları için, kişi veya kişilere göre veya "bana göre" gibi kavramları kullanmak doğru değildir. Siz, "Tanrı'nın" niyet okuyucuları değilsiniz. Şayet her birey "Kendine göre" bir anlam yüklerse anlam kargaşası çıkar. Bugün olan da budur. Tıpkı, takkenin, tekkenin, kılın, çulun ve şalvarın "Dinsel İnanç" simgesi gibi kabul görmesi misali. Giyim ve kuşam, önce iklimseldir. Sonra kültürel.

İnananlar için "Tanrı buyruğu" ve yasaları bir "makale" değildir. Lütfen. Günahtr. Ve dahası, AYIP ve AKILSIZLIKTIR. Bunların inancımıza yaptığı kötülük, şeytana ters pabuç giydirmen valla!

Ey yetkililer, lütfen, şu "Din" tacirlerini sokaktan çekin. Yazıktır. Günahtr. Ve dahası, AYIP ve AKILSIZLIKTIR. Bunların inancımıza yaptığı kötülük, şeytana ters pabuç giydirmen valla!

Dildaşlarım, "Mu-Selmanlık" kılıç korkusuyla kabullendirilen ve halen o korku öncelikli süren ve sürdürülen bir inanç sistemidir. Onun için, en yetkili din görevlisi "KILIÇ HAKKI!" söylemi ve görüntüsüyle mesaj vermektedir. Dahası, bazı insanların, "Doktorun" öldürülmesi gereği fetvasını verebilmektedir. O imam için "Gereken işlem yapılacaktır!" sözünü takip edin. Ya unutturulacak veya fetva verdiği ibadet yerine 50 metre yakınındaki bir başka mekâna nakledecektir. Yani SÜRGÜN!

Çok önemli not:

Dildaşlarım, Çerkesçe konuştuğu için, kızan ve onu uyaran insan kimdir? Ve muhatap olan Çerkes kimdir? Bu ikilinin, şu andaki uğraşı alanlarıyla düşünsel yapıları nedir? Hemen, heyheylemeden bir düşünün TC'de yaşadığımız bu dönem, çoğu toplumların, tarih içinde yaşadığı karmaşanın benzeri, bir zaman dilimidir. Biz Çerkesler, duygusal ağırlıklı bir toplumdur. Onun için çabuk alevleniriz.

Dildaşlarım, bu ülkede, Çerkeslerle ilgili böylesine bir olayla ilk defa mı karşılaşıyoruz ki neden bu telaş ve acelecilik? Unuttunuz mu? "Çerkeszen Çerkezistan'a, Çerkes olduğu ve Çerkeslik yaptığı için kovdum, kovdurdum!" sözlerini...

OUBVYKH MEKTUPLARI

Pencereden görünen...
Kim ne derse desin, içinden piyanist çıkan, Moda'nın en bilinen, en görkemli yapısidir...
Ahaş panjurlar, yer yer kararmış köşe taşları, dönen merdivenleri, yüksek bahçe duvarları...

Kaç kuşak yaşamıştır, kaç kuşak daha yaşayacaktır...

Büyük evin derdi de büyük olur, müstemilat, bahçesi, duvarı, ısınması, bakımı, temizliği...

Her şeyden evvel bu evin ruhunu korumak...

Kapısının çalıp çalmadığını bilemeyiz, içinden notaların duyulduğunu tüm Moda bilir...

Evin ruhu, dışarı açılan penceredir, mutfak penceresinin buğulanmasıdır, bacasından tüten dumandır...

Bahçeden duyulan çocuk sesidir...

Evin ruhu bayramlarda asılan bayraktır...

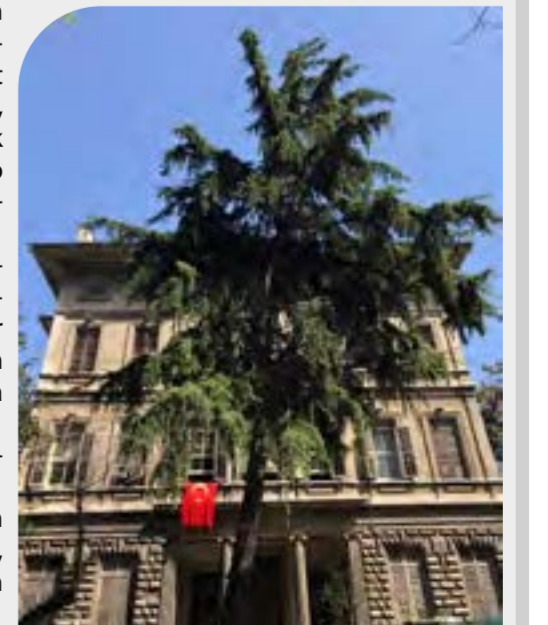
Eski büyük mezar taşları gibi eski evler de büyümüş...

Pencereden asılan bayrak ev kadar büyük olmayabilir fakat her bayram, her kuşak, katlanmış örgü bayrak sandıktan çıkar, kâh o pencere kâh bu pencere, yerini alır...

Kararmış taş ile ahaş kara panjur arasında, hafif esen bir bahar akşamı rüzgârıyla hem Ada'ya hem Moda'ya seslenir...

Bugün de bize düşen nafakamızı aldık...

Bir nişanedir, evin önünde yeşil yeşil, her daim nöbet tutan ağaç...

Opera Viva

Abhazy'a da ilk olarak 2021 yılında düzenlenen Uluslararası Opera Viva Festivali'nin ikincisi, 5-7 Temmuz tarihleri arasında gerçekleşti.

Üç gün süren program çerçevesinde, 5-6 Temmuz'da Abhazy Devlet Dram Tiyatrosu'nda "Opera Müziği Akşamı" ve "Piyano İkili" konserleri yapıldı.

7 Temmuz'da Pitsunda Konser Salonu'nda gerçekleştirilen konserle sona eren festivalle Abhazy Cumhuriyeti Dev-

let Oda Orkestrası, Abhazy Devlet Korosu'nun yanı sıra Adigey Cumhuriyeti Devlet Senfoni Orkestrası, Abhazy Cumhuriyeti Devlet Senfoni Orkestrası ve Moskova Devlet Konservatuarı Oda Korosu katıldı. Vokalistler arasında Abhazy Cumhuriyeti Devlet Filarmoni Orkestrası'ndan Nana Cherkezia, Alkhas Ferzba, Kristina Eshba ve Astamur Kvitsinia ile Ermenistanlı solist Siranuş Gasparyan da vardı.

Bir Apsny Park markası

Abhazy'nın Gudauta bölgesindeki Mgoduzrhua Köyü yakınlarındaki 10 hektarlık bir alanda 27 Temmuz 2021'de açılışı yapılan "Apsny Park"a yeni bir atölye eklendi.

El sanatları uygulama merkezleri, müze, sergi ve eğlence mekânlarının yer aldığı parkta faaliyete başlayan "Tütün Dükkanı"nda Afyn markasıyla tütün ürünleri hazırlanıyor.

Afyn

Abaza Festivali

Uluslararası Alaşara Derneği'nin düzenlediği uluslararası spor ve kültür festivali "Abaza", Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti'nin başkenti Çerkesk'te 23 Temmuz'da yapıldı.

Köy ziyaretleri devam ediyor

Abhaz Dernekleri Federasyonu (ABHAZ-FED) yönetimi, "Nerede bir Abhaz varsa yanında olma" parolası ile başlattığı köy ziyaretleri kapsamında Yozgat ve Çorum'daki Abhaz köylerindedir.

Çocuklara alfabe ve dil eğitimi

"Abhazy Cumhuriyeti Abhaz Dilini Geliştirme Vakfı" tarafından hazırlanan ve çocuklara özellikle alfabeyi öğretmeyi amaçlayan 62 adet film, vakfın YouTube sayfasında izlenebilir.

<https://www.youtube.com/channel/UCEmbt8Fgs3HJlaYaHBraw/videos>

Oktay Chkouta (solda) ve H. Okan İşcan

Kilitleri tek tek açıyor

Yazdığı "Açılırken Tek Kilitli" adlı kitabı, Abhazy'da yaşayan Oktay Chkouta tarafından 2021 yılında Abhazcaya çevrilen H. Okan İşcan, "Abhazy Yazarlar Birliği"ne üye oldu.

Tokat'ta dernek açılışı

Tokat Yeşilyurt'ta yaşayan Abazaların kurduğu Yeşilyurt Bulamur Çırdak Abhaz Kültür Derneği'nin açılış töreni, 16 Temmuz'da yapıldı.

ABHAZ-FED'e yeni katılım

Yozgat Osmaniye Abhaz Kültür Derneği, Abhaz Dernekleri Federasyonu'nun (ABHAZ-FED) üyeleri arasına katıldı.

Açlık*

Evreni yaratan Tanrı, geçinmeleri için insanlara toprak verdi. Ama onlar onu paylaşmayıp birbirinin gözlerini çıkarıncasına kavgaya tutuşunca sırtını döndü. Öyle olmasa, hiç görülmüş mü; savaş var, dede ve ninelerin tırnaklarıyla ektikleri, kızgın güneşin yakması ve kuraklıkla kül olup gidiyor. Orada da kalmayıp kışın kalkmamacasına kar yığıyor, deprem oluyor, yıldırım vuruyor... "İnsanın kendine yapmadığını Tanrı da ona yapmaz" demiş atalarımız.

Bizim aşığımızda ortak kullanılan bir değirmen vardı. Ona Papaskir'lerin değirmeni deniyordu. Çünkü çepeçevre etrafında onlar yaşıyordu.

Dahası; kendi elleriyle oraya kondurmuşlardı. Ve de, bazılarınun yaptığı gibi, kapısına kilit asmadılar. İsteyen mısırmı öğütsün diye, kapıyı açık bıraktılar.

Bir öğle vakti, bu değirmen tarafından bir kadın çılgınlığı duyuldu. Biz, oradan fazla uzak olmayan bir yerde çapa yapıyorduk. Hemen çapalarımızı atıp koştuk. Vardığımızda, Gabraa'ların gelinini

zapt edemiyor tutanlar. O, öğütmek için geldiğinde, birinin mısırmı öğütdüğünü görüyor. Bitinceye kadar vakit geçirmek üzere, çuvalını orada bırakıp, yakındaki komşulara gidiyor. Dedikoduya dalıp, asıl işini bir an unuttuyor. Dedikodu ve asılsız söylenti hiç bu zamandaki kadar çok olmamıştı. Kimi savaştan bahsederken "Hitler kaçarken çukura düşüp ayağını burkmuş" der, kimi de "Geçen yıl yukarılarda mısır ektiğimiz yere kadar gelmişler" der. Yedi başlı ejderhanın görüldüğünü de eksik etmezler... Kadınlar dilleri birbirine dolanıp konuşur dururken, değirmen taşlarının birbirine sürtünme seslerini duyarlar. Öğütülen mısırmı sahibi nereye gitti Allah bilir! "Oh, sıram gelmiş!" deyip koşarak gelen Gabraa'ların

gelini bir de ne görsün? Mısır çuvalının yerinde yeller esiyor!

Buna rağmen, şaşılacak şey, önce olukta akan suyu sürgüyle kesip birbirini yiyen taşları durduruyor. Sonra tüm gücünü toplayıp bağırıyor:

"Hay, korkma, hemen şimdi buluruz onu!"

"Çocuklarıma ne yedireceğim, çocuklarıma?!"

İnsanlar koşuşturarak gelmeye devam ediyorlar. Babam içlerinden ayrıлып yönetiyor. Uzak yakın durarak epeyce kişi de peşi sıra... İp gibi peş peşe dizilmiş, ses çıkarmadan gidiyorlar. Sanırsın ki yanı başlarındaki ormanda gizlenen hırsız ya kalayacaklar. "Dilencinin çuvalı delik olur" derler. Öyle de oluyor. Önde giden, biraz ileride dört adet mısır tanesi

buluyor. Eğilip alıyor ve geriye dönüyor:

"Aysa, mısırmı sarı mıydı beyaz mı?"

"Beyazdı, kurban olduğum!.."

Çok gitmeden rehberin gözüne birkaç tane daha ilişiyor. Eğilip onları da alıyor. Yaklaştıklarına inanarak gidiyorlar. Öyle de oluyor. Çiğnenip yatmış böğürtlenlere gözü ilişiyor bu kez. Avcı gözleriyle, dura dura bakınarak ilerlerken önündeki büyük ağacın çatal iki ana dalının arasında çuvalı görüyor. Ağacı saran sarmaşıklar tam da örtemiş. Çuval canlı olup, keçi gibi sarmaşıkları yemeğe çıkmış sanki... Herkes rehberin baktığı yere bakıyor şimdi.

Sadz Sandzaa dönüp sesleniyor:

"Yavaşça dönüp gideceksiniz hepimiz. Biz iki kişi bu-

rada saklanacağız. Akşama doğru hırsız gelmeden duramaz. Bastırıp yakalayacağız!.."

Babam onu duymamış gibi, böğürtlen dallarını yaparak ilerliyor. Derken, ağaca uzanarak bir kolayını bulup çuvalı bağlı ağzından tutarak indiriyor.

"İyi ama hırsız yakalamamızı niye istemedin ki Kuampa, diye soruyor Sadz Sandzaa çuvalı da alırken.

"Hırsız diye kim gelecek ki, sevgili Sadz, kendisi aramızda değil mi ki, diye cevaplıyor Kuampa da sesini alçaltarak.

Savaş zamanıydı, her şeyi yaptırın savaş..."

*Abhaz edebiyatçı Platon Bebiya'nın (1935-2021) öyküsü...

Çeviri: Axba Esat Özen

Gürcistan Çeçenleri

Kistler

Pankisi Vadisi, Gürcistan'ın kuzeyinde, Kalkheti'de, Alazan Nehri'nin üst kesimlerinde yer alan Akhmeta'nın bir parçası olan küçük bir yerleşim yeridir. Pankisi'de şu anda tüm Çeçenler için bir tür merkez olan Duisi Köyü de dahil olmak üzere toplam 16 Çeçen yerleşim yeri var.

Etnik Çeçenler, yaklaşık 200 yıldır Pankisi Vadisi'nde yaşıyor. Gürcüler onlara Kistin (Kist) diyor. Oraya nasıl geldiler, yerel Gürcü nüfusu ile ilişkiler nasıl kuruldu?

Gazeteci Mairbek Vaçagayev, tarih ve etnoğrafya konusunda birçok eserin yazarı olan Xasuxa Xangoşvili ile konuşarak bu soruların cevabını aradı.

-Sevgili Xasuxa, Çeçenlerin tarihin hangi döneminden beri Pankisi'de yaşadığını söyleyebiliriz?

-19. yüzyılın 30'lu yıllardan bahsetmek daha doğru olur, ancak Çeçenler zaten 8. yüzyılın ortalarından beri komşu Tianeti bölgesinde yaşıyordu, bölgeye "Küçük Kistetya" bile deniyordu (Gürcücede Çeçenlerin yaşadığı yer olarak adlandırılıyor). Gürcistan'ın o bölgesinde yaşayanlar çoktan asimile oldular ve kökenlerinin bir zamanlar Çeçen olduğunu hatırlayan ve bilenenler olsa da artık Gürcüler.

Bazı Gürcü biliminsanları, ilk olarak Çeçen lider Dui Dışninski'nin 1826'da Pankisi'de olduğunu yazıyor. Daha önce Tianeti'de yaşamış ve daha sonra bu vadiye taşınmış olması oldukça muhtemeldir. Kaynaklar, o dönemde 35 yaşından büyük olmadığını gösteriyor. Vadede 30 yaş yaşadığı ve 1856 yılında vefat ettiği biliniyor.

1887'de "Iveria" gazetesinde, bölgede "Dui-Yurt adında bir Çeçen Müslüman köyü var" diye yazılmış. Makale, köyün 50 yıl önce Çeçen Maysta topluluğundan gelen Dui Tsitskhaşev tarafından kurulduğuna dikkat çekiyor. Akralarını da yanına alarak Duisi Köyü'nü kurmuş. Yani bu köy aslında 1837'de kurulmuş.

Vadideki ikinci büyük köy, 1854'te kurulan Jokolo'dur. Bunu, Prens Levan Çolokaşvili'nin, Ivane Tsiskarov ile yaptığı ve 1853'te Maista'dan Çeçen Jokolo ile görüşmek için bir anlaşma yaptığını belirttiği yazışmalarından öğreniyoruz. Bu görüşmenin sonuçlarına göre Jokolo ertesi yıl, yani 1854'te Pankisi'ye taşındı.

-Duisi yakınlarında Omalo Köyü var ve bir de dağlarda başka bir Omalo var. Aralarında bir bağlantı var mı?

-Dağlık Tuşeti bölgesi, Tu-

şinlerin ovaya taşınıp Kve-mo-Alvani ve Zemo-Alvani köylerini kuruncaya kadar yaşadığı yerdir. Hepsisi Omalo adlı dağ köyünden geliyorlar. Ancak orada Çeçenler de yaşıyordu, özellikle Hildeharoy sülalesinden olanlar. Onlar da Pankisi'de aynı adı taşıyan bir köy kurarak, Omalo dağ köyü ile olan bağlantılarını vurguladı. Hildeharoylar, dağların tepesindeki köyü "kendi köyleri" olarak görüyor. Ve oradan taşınan 38 aile olduğu gerçeği, o dönemdeki köylerin nüfus standartlarına göre Hildeharoyların bir azınlık olmadığını gösteriyor.

18. yüzyılda yaşamış ünlü tarihçi ve coğrafyacı Vakhuşti Bagrationi'nin (Batonışvili) kitabında yer alan Pankisi Vadisi nüfus haritasında gösterilen 25 yerleşim yeri arasında bir köyün Omalo olarak adlandırıldığı görülüyor. Yaklaşık olarak Çeçen köyü Omalo'nun şu anda bulunduğu yerlerde.

-Çeçenler böylece Pankisi'ye yerleşmeye başladılar. Yakınlarında muhtemelen Gürcü köyleri de vardı. Yerel Gürcü nüfusu ile ilişkiler nasıl gelişti?

-Çeçenler buraya yerleştiğinde Pankisi Vadisi yüz yılı aşkın bir süredir terk edilmiş durumdaydı. Gürcü nüfusunun çoğu Dağıstanlıların sürekli saldırıları nedeniyle bölgeyi terk etmişti. Çeçenlere en yakın köy, Duisi'nin 12 km güneyindeki Matani idi (Kakheti'nin Akhmeta ilçesine bağlı bir köy). Kistlere çok iyi davrandılar, ellerinden gelen her şekilde yardım ettiler, bu bölgede neyin iyi yetiştiğini ya da yetişmediğini söylediler. Dostane bir komşuluk ilişkileri vardı. Ayrıca Matani, Çolokaşvili prenslerinin merkeziydi. Bu, yüzyıllardır bölge tarihine öncülük eden, tanınmış bir Gürcü soyadıdır.

-Çeçenlerin yeniden yerleşimi, yetkililer tarafından organize edilmedi mi? Çeçenlerin kendi inisiyatifi miydi yani?

-Duisi Köyü'nün kuruluşundan bahsederseniz, öncülükleri Çeçenler olmuştu. Evet, Çeçenler Pankisi'de yaşadılar, ancak yetkililerle anlaşmışlardı. Çeçenlerin bu vadiye yerleşmesini engellememe kararı verilmişti, Çeçenlerin isteği de zaten oraya yerleşmekti. Ancak, yetkililerin de kendi çıkarlarını gözettilerini unutmamalıyız. Pankisi Vadisi, Dağıstan'dan Kakheti'ye giden yol üzerinde ve Dağıstanlılar oradan Gürcü topraklarına saldırıyorlardı. Çeçenlerin buraya yerleşmesi, baskınlarını durdurabilecek olmaları açısından yerel makamlar için fayda sağlamıştı. Ve Çeçenler de bu görevi ifa etti. Dağıs-

Pankisi Vadisi

tanlılar, Çeçen köylerine de saldırı ve şiddetli çatışmalar oldu. Buna karşılık Çeçenler, baskınları durdurmak için Dağıstan topraklarına kadar ilerledi.

Anavatanımızdaki Çeçenler de yeni bölgeye yerleşimden memnundu. Argun Nehri'nin yukarı kesimindeki dağlık bölgede arazi kıtlığı nedeniyle yaşamak zordu ve daha iyi yerlere taşınmak için bir fırsat arıyorlardı.

Kafkas Savaşı'nı da unutmamalıyız. General Aleksey Yermolov, Çeçenya da dahil olmak üzere Kuzey Kafkasya'yı fethetmeye başladığında, ovoidan ayrılan Çeçenler dağlara gitmek zorunda kalmıştı. Bu, arazi sorununu daha da zora sokmuştu. Aynı zamanda, Çeçenleri Kafkas Dağları'nın diğer tarafında verimli topraklar aramaya teşvik etmişti. Böylece, Gürcistan'daki yetkililerin ve Çeçenlerin çıkarları çakişti. Ve Çeçenlerin direniş gösterdiği Rusya'nın da bu durumdan çıkan vardı.

-Kafkas Dağları'nın diğer tarafına taşınanları hangi Çeçen klanlarıydı (teip)?

-Argun Nehri'nin üst havzasında yaşayan Melkhiy, Maystoy, Dişnoy, Haçaroy, Terloy, Hildeharoy, Şikaroy ve Naşkhoy teiplerinin üyeleri.

Hıristiyanlığa geçiş sürecinde yaşananlar

-Ortodoks kilisesi tarafından Hıristiyanlaştırma girişimleri oldu mu?

-Evet. Jokolo Köyü'nün kuruluşunu ele alırsak, yerleşime adını veren Jokolo Derki-

zano, Çeçen teipi Maystoy'un lideriydi. Sık sık Tuşinlere saldırırdı. Tuşinler, onunla müzakere etmenin daha kolay olacağına karar vererek Gürcistan'a taşınmasını teklif ettiler, böylece kendilerini saldırılardan kurtardılar. O dönemde mouravi (il, ilçe ya da köy yöneticisi) olan Ivane Tsiskarov, Tianeti'de (Gürcistan Tionetsky bölgesinin idari merkezi) hüküm süren Prens Levan Çolokaşvili ile anlaşta ve yetkililer adına Jokolo'ya Pankisi'ye taşınmasını teklif ettiler. Jokolo, üç yıl boyunca vergilerden muaf tutuldu, kendisinin Tuşeti topraklarına baskınları durdurması istendi. Sonuç olarak Jokolo, 1854 yılında 53 aileyi de yanına alarak bugün onun adını taşıyan köyün bulunduğu bölgeye taşındı.

Jokolo, iki yıl sonra şartlar yerleşimcilerin aleyhine gelişmeye başladığı için Çeçenya'ya dönmeye karar verir. Sıtma yayılmıştır ve yetkililer sözlerini yerine getirmemiştir. Bu nedenle köy sakinleri, Çeçenya'ya gitmek için yola çıkar. Alazani Nehri'nin yukarı kesimlerinde, Pankisi'ye geri dönmelerini isteyen Tuşin müfrezesi tarafından engellenirler. Çatışmada Tuşinlerin komutanı Elizbaraidze ölür.

Bunların ardından Jokolo, Çeçenlerin Çeçenya'ya dönmek ve ya da Pankisi'de kalmak konusunda kendilerinin karar vermelerini önerdi. Çeçen köyü Puga sakinleri Jokolo ile birlikte Çeçenya'ya dönmeye karar verdi, komşu Tuğa Köyü'nün sakinleri de Pankisi'de kalmak istediklerini belirtti. Bu nedenle, bugün bile Çeçen yaşlılar bu köye Tuğa-Yurt diyorlar. Sayıları çok azdı ve bir liderleri yoktu. Bu yüzden baskı altındaydılar. 1866'da Hıristiyanlığa geçmek zorunda kaldılar. Hepsisi Alazani Nehri'nde vafit edildi. 1888'de onlar için bir kilise inşa edildi (Tanrı'nın Kutsal Annesi Kilisesi). Ama dürüst olmak gerekirse, onlar sözde Hıristiyanlardı. Köydeki birkaç kişi dinlerini değiştirmeyi reddetti ve her zaman Müslüman kaldı. Ama tam olarak kaç kişi olduklarını bilemem.

Duisi Köyü'nde de Hıristi-

yanlığa geçen birkaç kişi vardı. Bu süreç uzun sürmedi. 20. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, Çeçen köylerinde artık kendilerini Hıristiyan olarak gören kalmamış, nüfusun tamamı İslam'ı kabul etmeye başlamıştı.

-1917'de Rus İmparatorluğu çöktüğünde, vadinin sakinleri yeni Menşevik yönetime nasıl tepki verdi?

-Bu bölgede kardeş gibi yaşıyorduk. Ulusal düşmanlık yoktu. Bir aile gibiydik, birbirimizin dinine, âdetlerine saygı duyuyorduk. Ama Rus İmparatorluğu çöktüğünde bazı sorunlar başladı. Kistler, Menşevikleri destekledi.

Menşeviklerin bölgemizdeki temsilcisi, 1924'te bağımsız Gürcistan'ın Bolşevikler tarafından ele geçirilmesinden sonra ülkenin dağlık kesiminde bir ayaklanmaya öncülük eden Kakutsa Çolokaşvili idi. Sık sık Pankisi'yi ziyaret ediyordu. Tüm Kistlerin onunla olmasına şaşmamalı. Burada yeminli bir kardeşlik vardı. Çeçenlere güveniyordu. Birlikte Bolşeviklere karşı savaştılar. Pankisi'nin bazı sakinleri ise Bolşevikleri destekledi ve bir çatışma çıktı. Bolşevikler, 1921'de Tiflis'i aldı ve Gürcistan'da Sovyet iktidarını kurmaya başladı. Menşevik Gürcistan'a karşı olanlar iktidara geldi. Ama bizler aslında birlikte yaşamıştık, yaşıyoruz ve yaşayacağız.

1944'te sürülmediler

-1944 sürgünü, Çeçen halkının tarihindeki en trajik sayfalardan biri... Sovyet yetkilileri, Çeçenleri İnguşlarla birlikte Kazakistan ve Kırgızistan'a sürgüne gönderdi. Gürcistan Çeçenleri, Pankisi Çeçenlerine dokunmama konusunda yetkilileri ikna etmeyi nasıl başardı?

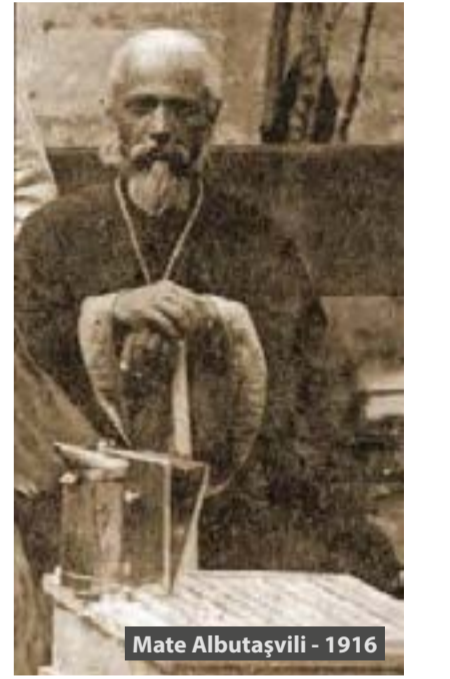
-Çeçenler aslında Pankisi Vadisi'nden tahliye edilme-yeceklerini bilmiyordu. Babam ve diğer yaşlılar, olası bir tahliye için hazırlandıklarını, sığırların kesildiğini, kuru et ve un stokladıklarını anlatır. Ama çok şükür bu olmadı.

Bana öyle geliyor ki, portumuzdaki "milliyet" sü-

Jokolo Derkizano

Pankisi Vadisi'nde Xasuxa Xangoşvili'nin gururla söz ettiği insanlara benzeyen birçok Çeçen var. Bunların arasında etnograf Leyla Margoşvili, tarihçi Eduard Borçışvili, yazar Nona Xangoşvili, gazeteci Sul Khan Bordzikaşvili, tarihçi Abraham Şavkelişvili ve filolog Bella Şavkelişvili sayabiliriz.

Mate Albutaşvili - 1916

tununda hepimizin Çeçen değil, Kist olarak kaydedilmesi bunda rol oynadı. Çeçen soyadlarımız Gürcüce yazılmıştı. Ayrıca, Gürcistan otoritelerinin yanı sıra bilim ve kültür çevreleri de Kistlerin Svanlar, Kevsurlar, Tuşinler ile benzer bir dağ kabilesi olduğuna inanıyorlardı. Âdetlerimiz ve düşünce tarzlarımız birbirine benziyor. Ve en önemlisi, yetkililer herkesi Kistlerin Sovyet rejimine sadık olduklarına ikna edebilmişti. Doğruyu söylemek gerekirse Stalin ve Beria, Vaynaxları (Çeçenler ve İnguşlar) vatanlarına ihanet ettikleri veya Almanlarla bağlantıları olduğu için sürmedi. Çeçenya ve İnguşetya dağlarında iktidar kuramadıklarından halkları sürdürdüler. Halkımız her zaman otoritelere muhalif olmuştu ve bu sürgünle sorun kökten çözülmüştü.

-Pankisi'deki Çeçenlerin gelişmesine katkıda bulunan birkaç isimden bahsedebilir misiniz?

-Mesela Mate Albutaşvili... Jokolo'daki kilisede rahip olarak çalışan bir Hıristiyan, Çeçenlerin Melkhiy sülalesindedi. Pankisi'deki Çeçenler için birçok şey yaptı. Hem öğretmen hem de hukukçuydu, Kistlerle bölgede yaşayan halklar arasında aracılık yapıyordu. Anavatanımızı ve geleneklerimizi anlatan bir kitap yazmıştı.

Bir de Yusup Margoşvili var, o da bir öğretmendi, Duisi Köyü'nde Çeçenler için okulu ilk kuran o kurmuştu (1922). Aynı zamanda din konusunda uzmandı, Azerbaycan'daki bir medreseden mezun olmuştu ve Arapça öğretiliyordu. Tapa Çermoyev (Kuzey Kafkasya Cumhuriyeti'nin başbakanı) ile yakın ilişki içindeydi. Çeçenya ve Vladikafkas'ta yaşamıştı ama her şeyi bırakıp buraya geldi, bir okul inşa etti ve tüm hayatını Kistleri eğitmeye adanmıştı. Ayrıca ünlü Gürcü yazar Alexander Kazbegi'nin eserlerini Çeçençeye çevirdi. (kavkaz.com)

Çeviri: Serap Canbek

Duisi Köyü

Suriye'deki Çerkes okulu ve Samkough Emin

"Kafkasya'dan sürülmenin bir sonucu olarak, Çerkes diasporasının temsilcileri kendilerini farklı bir dil ve kültür ortamında bulmuş, etno-kültürel kimliklerini koruma sorunuyla karşı karşıya kalmışlardır"

"1929 yılında Şam'da Balagh Naubatuk'un editörlüğünde, Latin temelli alfabenin kullanıldığı Çerkesçe eğitim kitabı yayımlandı. Çerkes dilinde broşür ve ders kitaplarının basımına başlandı"

"1927'de, Samkough Emin'le aynı fikirleri taşıyan Çerkeslerden oluşan bir grup, 'Eğitim ve Kültürün Teşviki İçin Çerkes Cemiyeti'ni kurdu"

Çerkes diasporasının yaşamında kültürel bir fenomen olarak aydınlanma, 19. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıktı. Bu olgu birkaç faktöre dayanıyordu: Yabancı dilli bir kültürel ortamda yaşarken kendi ulusal kimliğini koruma arzusu, Avrupalı veya İslami eğitim almış kendi entelijensiyalarının ortaya çıkması ve kendi kimliklerine ait herhangi bir devletlerinin olmaması...

Rus-Kafkas Savaşı'nın sonucunda Kafkasya dışında büyük bir Çerkes diasporası oluşmuştu. Kafkasya'dan sürülmenin bir sonucu olarak, Çerkes diasporasının temsilcileri kendilerini farklı bir dil ve kültür ortamında bulmuş, etno-kültürel kimliklerini koruma sorunuyla karşı karşıya kalmışlardı.

Çerkes toplulukları, kimliklerini korumak ve asimilasyon süreçlerine karşı koymak için, yaşadıkları yerlerde ulusal tarihi incelemek; dili, gelenekleri ve kültürü koruma sorunlarıyla ilgilenen kültür ve eğitim kurumları oluşturmaya başladılar.

Arap ülkelerindeki Çerkes diasporasının temsilcileri de Çerkes kültürünü, dilini, geleneklerini ve ulusal kimliğini korumaya yönelik aktif kültür ve eğitim faaliyetleri yürüttüler. Suriye'de bu faaliyet, Samgug (Samkough-Semkough) Emin (1900-1953) başkanlığındaki bir grup Çerkes aydını tarafından başlatıldı.

"Eğitim ve Kültürün Teşviki İçin Çerkes Cemiyeti" ve özerklik talebi

Samkough Emin, Suriye'de bir Abzeh ailenin oğlu olarak dünyaya gelmişti. İlkokulu Kuneytra'da ve ortaokulu Şam'da bitirdikten sonra, 1920'li yıllarda Beyrut'ta ziraat mühendisliği eğitim aldı. Sorbonne Üniversitesi Politika ve Ekonomi Bölümü'nde eğitim aldı. Fransa'da okuduğu yıllarda, Çerkes halkının tarihi hakkında bilimsel materyaller topladı. Daha sonra, bu bilgilere dayanarak birkaç kitap yazdı. Bunlardan "Çerkeslerin Tarihine Giriş" (Şam)

Samkough Emin ve 5. sınıf öğrencileri

ile "Krallara Karşı Savaşlarda Çerkesler" (Amman), 1984 yılında yayımlandı. 1928-1936 yılları arasında Kuneytra Belediye Başkanı'ydı ve 1931'de Suriye parlamentosu üyeliğine seçilmişti.

1927'de, Samkough Emin'le aynı fikirleri taşıyan Çerkeslerden oluşan bir grup, "Eğitim ve Kültürün Teşviki İçin Çerkes Cemiyeti"ni kurdu. 1928 yılında Kuneytra şehrinde yayımlanan cemiyet tüzüğü'nün Osmanlıca metni B.N. Berezgov tarafından 2017'de Rusçaya çevrilmiştir: "Çerkes Eğitim ve Birlik Derneği" (örgütün adının Çerkes dilinden tam çevirisi), ana dili ve gelenekleri korumaya yönelik kapsamlı faaliyetler yürütmek, ulusal edebiyatın gelişimini teşvik etmek, yerel makamlardan ve Fransız sömürge yönetiminin temsilcilerinden Kuneytra bölgesindeki Çerkes topluluğuna özerklik verilmesini istemek görevlerini üstlenmişti. Cemiyetin faaliyetleri, 9 kişiden oluşan "Merkez Komitesi" tarafından yönetiliyordu, derneğin kuruluş yeri Kuneytra'ydı. Çerkeslerin yoğun bir şekilde yaşadığı şehir ve köylerde seçilmiş liderler (thamade) tarafından yönetilen kentsel ve kırsal şubeler oluşturuldu. Derneğin genel kurul toplantısı her yıl 10 Mayıs'ta Kuneytra şehrinde gerçekleştirilirdi ve bu toplantıda örgütün yıllık planı, gelir ve giderleri onaylanırdı. 10 Mayıs, milli bayram ilan edilmişti.

Dört dilde gazete

1929 yılında Şam'da Balagh Naubatuk'un editörlüğünde, Latin temelli alfabenin kulla-

Futbol takımı

nıldığı Çerkesçe eğitim kitabı yayımlandı. Çerkes dilinde broşür ve ders kitaplarının basımına başlandı. Yeni dernek, genel yayın yönetmeni Hağur Tarık Mümtaz olan "Marje" gazetesini (7 Ekim 1927'den 1932'ye kadar) yayımlamaya başladı. Marje gazetesi dört dilde yayınlandı: Çerkesçe, Türkçe, Arapça ve Fransızca. Gazetede Suriye ve diğer ülkelerdeki Çerkes halkının tarihi, kültürü ve çeşitli sorunları hakkında materyaller yayımlandı. Gazetenin sayıları Ürdün, Mısır ve Türkiye'deki Çerkes topluluklarına gönderildi.

"Çerkes Edebiyat Birliği"

Dernek bünyesinde Salim Zakaria başkanlığında "Çerkes Edebiyat Birliği" ile çeşitli komiteler ve bir spor kulübü kuruldu. Cemiyetin faaliyeti 1932 yılına kadar devam etti, daha sonra siyasi nedenlerle kapatıldı.

1933'te Samkough Emin'in işbirliği içinde olduğu Fransız yönetiminin desteğiyle Kuneytra şehrinde, bölgenin her yerinden çocukları eğitmek için tasarlanmış bir Çerkes okulu açıldı. Okulun faaliyetleri, hem kamu fonları hem de özel bağışlar ile sürdürüldü. Samkough Emin ve diğer vatanseverler, finanse etmek için gelirleri okul için kullanılan dükkânlar açtı. Suriye'deki Fransız silahlı kuvvetleri bünyesindeki Çerkes Süvari Birliği'nin askerleri, maaşlarının bir kısmını okulun bakımına ve "Marje" gazetesine bağışlıyordu.

Kadın öğretmenler

Suriye'nin çeşitli Çerkes bölgelerinden öğretmenler okula davet edilmişti: Samkough Emin'in yanı sıra, Yahya Çerkes, Akif Hunagu, Fahri Xazhu, İsmail Anzor, Rifat Gutoko, Sheikh-Tahir Jatao, Muhamad Thakakho, Hamad-Ali Iskhako, Yahya Xatko, Recep ve Harun Blanao, Abdul-Latif Udzhikhu, Edib Şaguj, Ahmed Kat, Tsey İbrahim, Şeyh Said Şapsığ.

Öğretmenler arasında kadınlar da vardı: Şarlot Gutoko ve Seteney Libzu. Bu öğretmenler arasında şair olanlar

Spor festivalinden

şunlardı: Samkough Emin, Ahmed Kat, Tsey İbrahim, Şeyh Said Şapsığ, Khazhu Fahri, Harun Batoko (Blanao). Okulun ilk müdürü Rifat Gutoko idi, ancak Nisan 1933'te vefat etti. Daha sonra, okulun müdürü Akif Hunagu oldu. Genel eğitim konularına ek olarak, Çerkes dili, halk gelenekleri, şarkılar ve danslar öğretildi. Çocuklara vatanseverlik ruhunu ve anavatan sevgisini aşılamaya çalıştılar. Okulda dersler her gün, sözleri ve bestesi Samkough Emin'e ait olan Çerkes marşı ile başlıyordu. 1. sınıftan 3. sınıfa kadar olan müfredata göre, öğretim sadece Çerkes dilinde yapıldı. Arapça dersleri 4. ve 5. sınıflarda devreye giriyordu. Arapça eğitimini veren Arap öğretmenler devlet tarafından temin ediliyordu, diğer öğretmenlerin tümü Çerkesti. 5. sınıftan itibaren Fransızca öğretiliyordu. Fransızca öğretmeni, Fransa'da eğitim görmüş olan Şarlot Gutoko'ydu. Arapça ve Fransızca yabancı dil olarak okutuluyordu. Okulun tüm öğrencileri Çerkesti. Çerkes alfabesinin harfleri Latin temelliydi. Baskı için kullanılan harfler okulda ahşaptan üretilmişti. Kitapları okul yayımlıyordu. Her şey öğretmenler tarafından yapılıyordu.

Bu okula ek olarak, üç uzmanlık dalında eğitim kurumları açılması planlandı: Biyoloji, ticaret (ekonomi) ve el sanatları (endüstriyel). Çünkü Çerkes okulundan mezun olanlar, Suriye ve diğer ülkelere giderek üniversitelerde eğitimlerine devam etmek zorunda kalacaklardı.

Kurucuları, yeni okulların amacını, Çerkesleri ulusal ruhla eğitmek; onlara gelenek, folklor ve tarih bilgisini aşılamak olarak görüyordu. Onlara göre, okul öğrencilerinin

Samkough Emin ve 5. sınıf öğrencileri

Samkough Emin

Yahya Xatko

Akif Hunagu, Yahya Xatko ve öğrenciler

mecazi anlamda konuşursak, "ekilecek tohum" olmaları gerekiyordu: Geleceğin ideolojileri ve halklarının tarihi anavatanlarına dönüşünün uygulayıcıları olarak görülüyorlardı. Ancak bunun için ideolojik yönden hazırlanmaları ve iyi eğitim almaları gerekirdi.

Kültür ve spor festivalleri

Kız ve erkek öğrenciler ulusal kıyafetler giyiyordu. Okulun müzik orkestrası, öğrencilerden oluşuyordu. Ulusal danslar öğretiliyordu. Her yıl, öğrencilerin Çerkesçe şiir okuma, folklor bilgisi, dans ve şarkı konularında yarıştığı kültür festivalleri düzenleniyordu. Çerkesçe performansları sergileyen okul tiyatrosu vardı. Öğrencilerin fiziksel aktivitelerine de önem veriliyordu, farklı dallarda yarışmaların yapıldığı spor festivalleri gerçekleştiriliyordu. Golan'da yaşayan Çerkesler, iki futbol takımı kurmuştu: "Ямлідж" (Yamlic) ve "Ямыбляж" (Yamiblyaj).

Okulun kapanış nedenleri

İlkokullar arasında her yıl yapılan yarışmalarda Çerkes okulu hep birinci oluyordu. Öğretmenler büyük bir şevkle çalışıyordu. Okul, 1943 yılına kadar eğitime devam etti. Kapanışın birkaç nedeni vardı. Bunlardan biri İkinci Dünya Savaşı'ydı. Suriye'de olağanüstü hal ilan edilmiş, Ortadoğu bölgesi silahlı çatışmalara sahne olmaya başlamıştı. Fransız kuvvetleri içinde Fransa direnişinin lideri Charles de Gaulle ile Nazi işbirliğinde kurulan Vichy rejimi taraftarları arasında bölünmeler başlamıştı.

Bir başka neden ise Çerkeslerin içinde Arap yanlısı gruplara giderek güçlenmesiydi, destekçilerin sayısı 1930'ların başından itibaren artmaya başlamıştı. Bu hareketi, güçlü toprak sahipleri olan Bagh ve Duğuj aileleri destekliyordu. A. Kushkhabiev'in eserinde belirttiği gibi, "Bu grup, Arap milliyetçisi parti ve örgütler-

le yakın bağlar sürdürdü... Arapların dini cemaati ve Suriyelilerle birliği vurgulayarak, Çerkes özerkliğinin kurulmasına karşı çıktılar. Fransız mandasının kaldırılması ve bağımsız bir Suriye Arap devletinin kurulması için mücadele eden Arap milliyetçilerinin başlattığı Arap kurtuluş hareketini desteklemeleri için Çerkeslere çağrı yaptılar."

Çerkes gençlerin çatışması

Eylül 1936'da Suriye ile Fransa arasında bir anlaşma imzalandı. Arap kurtuluş hareketinin güçlenmesi, Suriye hükümetinin etnik ve dini azınlıkların haklarına saldırısıyla sonuçlandı. 9 Eylül 1936'da iki Çerkes gençlik grubu arasında silahlı bir çatışma oldu: Samkough grubunun destekçileri ve Arap yanlısı "Demir Gömlek" adlı örgütün taraftarları arasında. Her iki tarafta da kayıplar yaşandı. Bu olay, Bu olay, Suriye ulusal hükümeti tarafından "Çerkes Eğitim ve Kültür Teşvik Derneği"ni Fransızlarla işbirliği yapmakla suçlamak için bir bahane olarak kullanıldı. Bu bağlamda derneğin faaliyetleri yasaklandı. Samkough Emin, belediye başkanlığı görevinden alındı.

Kitlesel dönüş talebi

1937'de Samkough Emin ve arkadaşları, Çerkeslerin Kafkasya'ya kitlesel dönüşünü kolaylaştırmayı amaçlayan Jolan (Golan) adında yeni bir oluşum kurdular. Bu kuruluşun temsilcileri, Suriye Çerkeslerine geri dönüş hakkı verilmesi talebiyle Paris'teki Sovyet büyükelçiliğine başvurdu, ancak olumsuz yanıt aldı ve ardından Golan'ın faaliyetleri askıya alındı. Samkough Emin, siyasi mücadeleden çekildi, 1943 yılında okul kapatılana kadar sadece eğitim ve bilim faaliyetlerini sürdürdü. (aheku.net)

(Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nden tarih uzmanı Mir-zoev Aslanbek Sultanovich'in makalesi)

Çeviri: Serap Canbek

Çerkes dili uzmanları - 1935

Çerkes Süvari Birliği - 1941

Bursa

18. Bölüm

Türkiye Çerkesleri

Değerli okurlarımız, Ahmet Cevat Benk'in hazırladığı bu araştırma dosyasında; Türkiye'de yaşayan Çerkeslerin yerleşimleri, tarihçeleri, nüfusları, ekonomileri, asimilasyon karşısındaki kayıpları gibi bilgiler paylaşılıyor. Sizler de yaşadığınız bölgelerden ya da başka illerden bu konuyla ilgili arşiv bilgilerini ulaştırarak katkıda bulunabilirsiniz.

ahmetcevatbenk@gmail.com

Coğrafya

Bursa, Türkiye'nin batısında, Marmara Bölgesi'nde, İstanbul ilinin güneyinde, çevresi yemyeşil ormanla çevrili bir ildir. İstanbul'dan ulaşım; Marmara Denizi'nden deniz yoluyla bir saat, karayoluyla İzmit üzerinden iki saatlik bir yolculukla sağlanmaktadır. Bursa'nın kuzeyinde Yalova, kuzeybatısında İstanbul, doğusunda Bilecik, batısında Çanakkale, güneybatısında Balıkesir, güneyinde Kütahya illeri bulunmaktadır. Bu çevre illerinin tamamında Çerkes yerleşimleri vardır. Bursa bölgesine Adigelerin Abzeh, Şapsığ, Kabardey ve Bjeduğ boylarıyla Abazaların Apsuva boyu, çok yoğun olmamakla birlikte bir miktar Karaçay da yerleştirilmiştir.

Bursa genelinde yaklaşık 40 bin Çerkesin yaşadığı tahmin edilmektedir. Genel olarak köylere yerleştirilmiş olmakla birlikte 1980'li yıllardaki köylerden kentlere genel göç döneminde Çerkeslerin de %90'ı kent merkezlerine göç etmiştir. Kent merkezlerine yerleşenler kamuda ve özel sektörde (doktor, hemşire, öğretmen vd.) çalışırken bir bölümü de sanayi ve ticaretle uğraşmaktadır. Kent merkezinde oldukça fazla Çerkes nüfusu vardır. Çerkesler bazı mahallelerde bir arada yaşamaktadırlar. Bunlardan biri de Bursa'nın merkez ilçelerinden olan Nilüfer'dir. Nilüfer ilçesinde bir adet Çerkes sitesi bulunmaktadır. Yine Teleferik semtinde 200 hane civarında Samsun'dan göç etmiş Çerkes yaşamaktadır.

Bursa'ya bağlı ilçelerin tamamında 28 civarında Çerkes köyü bulunmaktadır. Bu köylerin 8'i İnegöl, 11'i Mustafakemalpaşa, 8'i Karacabey, 1'i Yenişehir ilçelerine bağlıdır.

İnegöl'e bağlı köylerden biri de **Hacıkara Köyü**'dür. İnegöl'ün güneydoğusunda, ilçe 18 km mesafededir. Köyde yaşayanların tamamına yakını Şapsığ Çerkeslerindedir. Bir-iki hane de Abzeh yaşamaktadır.

İnegöl ilçesine bağlı diğer köylerden **Rüştüye**, **Osmaniye**, **Güneykestone**, **Kestanealan**, Abazaların Apsuva boyu tarafından kurul-

muş köylerden oluşmaktadır. **Fındık Köyü** ise Şapsığ Çerkeslerinin yaşadığı bir yerdir. İnegöl ilçe merkezinde de ticaretle uğraşan Çerkesler yaşamaktadır.

Çerkeslerin yoğun olarak yaşadığı ilçelerden biri de **Mustafakemalpaşa'dır**. Bursa il merkezine 90 km mesafede ve kentin batısındadır. İlçe 11 köyün en büyüklerinden biri **Güvem Köyü**'dür. Güvem Köyü dışındakilerin çoğunluğu ilçenin güneyinde olmak üzere **Soğucak**, **Karaorman**, **Döllük**, **Kadirçeşme**, **Sögütalan**, **Güllüce**, **Boğazköy**, **Adaköy**, **Ormankadı**, **Tepecik** köyleridir. Bunlardan Karaorman, Güvem, Soğucak ve Döllük köylerinde Abzehler yaşamakla birlikte Tepecik hariç diğerleri genel olarak karma yaşanan köylerdir. Tepecik, Doğu Adigelerinden Kabardeylerin yaşadığı bir köydür. Diğer köylerde Abzehler ve Şapsıglar birlikte yaşamaktadırlar. Sögütalan ve Kadirçeşme köylerinde Abzeh ve Şapsıgların yanı sıra Bjeduğlar da yaşamaktadır.

Karacabey ilçesi, Mustafakemalpaşa gibi Bursa'nın batısında, kent merkezine 70 km mesafededir. Karacabey'e bağlı 8 köyde genel olarak Abzeh ve Şapsıglar birlikte yaşamaktadır. **Hayırlar**, **Cambaz** köylerinin tamamı Abzehlerden oluşurken **Orhaniye Köyü**'nde Abzehlerin yanı sıra Karaçaylar, **Uluabat Köyü**'nde Abzehlerin yanı sıra Abazalar, Kabardeyler ve Karaçaylar da vardır. **Yenice**, **Danışment** ve **İsmetiye**'de ise Abzehler ile Şapsıglar birlikte yaşamaktadır.

Tarihçe

Bursa, Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli illerinden birisi olması nedeniyle birçok haktan göç almıştır. Bu göçlerin önemli bir bölümünü Kuzey Kafkasyalılar oluşturmaktadır. Adige, Abaza, Karaçay nüfusunun yanı sıra Dağıstanlı halklar da bölgeye iskân edilmişlerdir.

Bölgeye Çerkes göçleri, geliş yolları itibarıyla çok farklı özellikler göstermektedir. Bölgeye gelişler farklı yolların yanı sıra farklı tarihlerde gerçekleşmiştir. Ekteki belgelerden anlaşılacağı üzere Suri-

İnegöl

Adige köyleri
Hacıkara: Şapsığ
Fındıklı: Şapsığ

Abaza köyleri

Rüştüye: Apsuva
Osmaniye: Apsuva
Mezit: Apsuva
Güneykestone: Apsuva
Kestanealan: Apsuva
Karacakaya: Apsuva
Gedikpınarı: Apsuva

ye Halep, Trabzon, İstanbul, Balkanlar gibi bölgelerden Bursa'ya Çerkes göçleri gerçekleşmiştir. Benzer şekilde Bursa'da iskân edilen Çerkeslerden başka illere, akrabalarının yanına nakiller olmuştur.

1859 Karaçay-Çerkes sürgünüyle bölgeden gelip Bursa'ya iskân edilen Altıkesek Abazaları, kendi talepleri üzerine Kayseri'deki akrabalarının yaşadığı Altıkesek Köyü'ne iskân edilmişlerdir. (bkz. H:15.12.1277)

COA'da bulunan 20.01.1269 tarih ve İ.MVL/YB:251-9218 No'lu belgeden de anlaşılacağı üzere Bursa'ya, 1853 Kırım Savaşı sırasında da Çerkeslerin göç ettiği anlaşılmaktadır. Ağırlıklı olarak 1867 yılında göçler gerçekleştiği görülmektedir. Bölgeye yerleşen bir grup Çerkesin de önce Eskişehir iline, sonra Bursa'ya iskân edildikleri Osmanlı arşiv kayıtlarında yer almaktadır (bkz. COA. H-28.04.1306 tarih /kurum Y..MTV /Yb36-102). Yine Osmanlı arşivlerinde yer alan belgelerden, bölgeye önce Balkanlar'a sürgün edilen, bilahare Osmanlı'nın Balkanlar'dan çekilmesiyle Bursa'ya yerleştirilen Çerkeslerin bulunduğu anlaşılmaktadır. Abazaların göçlerinin ağırlıklı olarak 1867 yılında yapıldığı görülmektedir.

Dil ve kültür

Dil ve kültürün özellikle yüksek dağ köylerinde; Güvem, Soğucak, Fındıklı ve Boğazköy'de büyük oranda

Mustafakemalpaşa

Adige köyleri

Güvem: Abzeh
Soğucak: Abzeh
Döllük: Abzeh
Tepecik: Kabardey
Sögütalan: Abzeh, Şapsığ, Bjeduğ
Kadirçeşme: Abzeh, Şapsığ, Bjeduğ
Karaorman: Abzeh
Güllüce: Abzeh, Şapsığ
Boğazköy: Şapsığ
Ormankadı: Abzeh, Şapsığ
Adaköy: Abzeh, Şapsığ

Karacabey

Adige köyleri

Hayırlar
Cambaz
Orhaniye
Uluabat
Yenice
Danışment
İsmetiye
Ekinli
Ekmekçi

Yenişehir

Abaza köyü
Ayaz: Apsuva

devam ettiği, dil bilme yaşının genç yaşlara kadar indiği görülmektedir. Bu köylerde düğünler büyük ölçüde Çerkes kültürüne uygun olarak yapılmaktadır. Yabancı evlilik oranı çok azdır. Yine Hacıkara gibi nispeten kent merkezine uzak köylerde de kültür, dil ve diğer bileşenleriyle birlikte devam etmektedir. Yabancı evlilikler azdır. Adige Cumhuriyeti'nden evlilikler vardır. Kent merkezine yakın köylerde ise kültürel ve dilsel asimilasyon oldukça fazladır. Özellikle Karacabey'e bağlı Danışment, İsmetiye gibi köylerde Çerkes nüfus kalmamıştır. Mustafakemalpaşa'nın birçok köyünde Çerkes nüfusu %10'lara kadar düşmüştür.

Ayaz

Boğazköy

Fındıklı

Hacıkara

Hayırlar

Kadirçeşme

Karadere

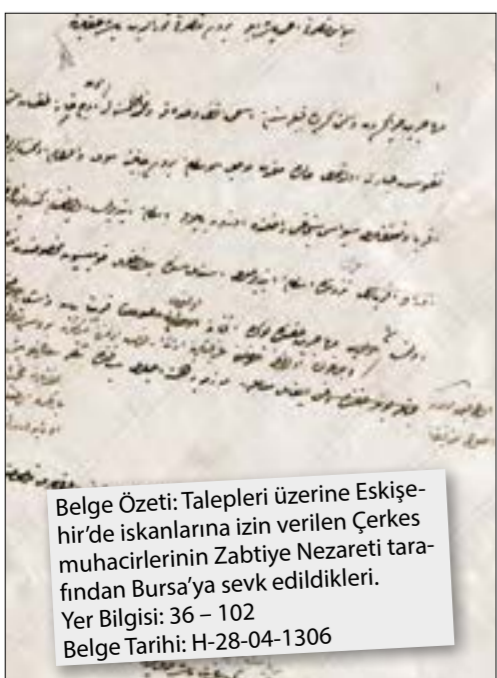
Ormankadı

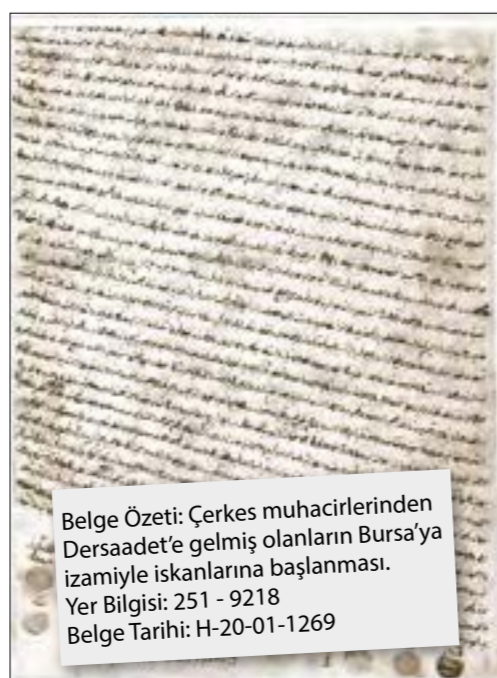
Kestanealan

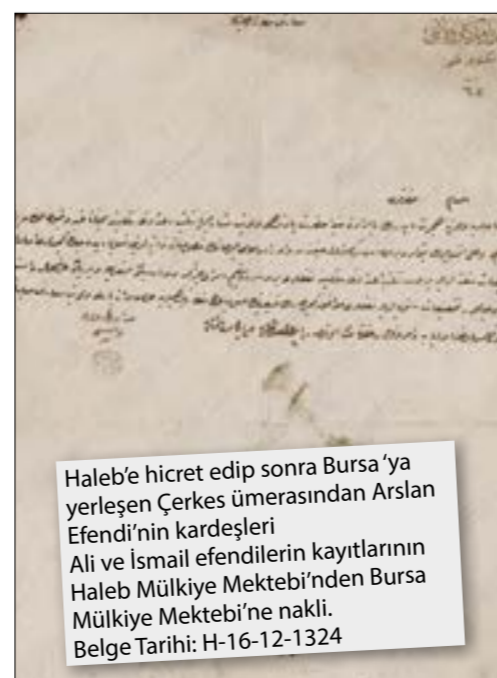
Mezit

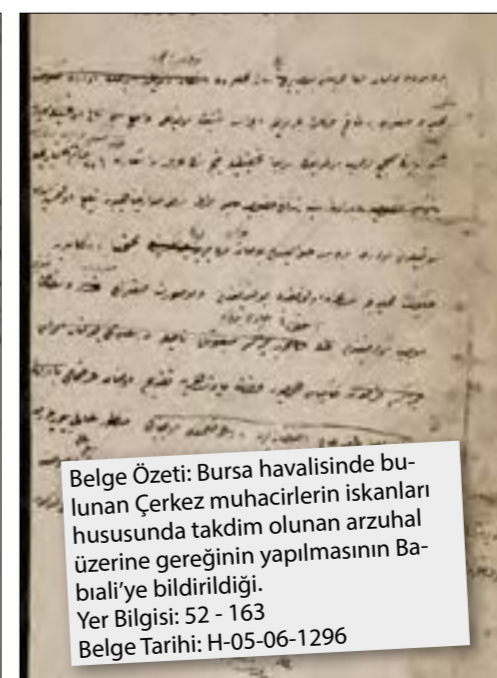
Belge Özeti: Talepleri üzerine Eskişehir'de iskanlarına izin verilen Çerkes muhacirlerinin Zabtiye Nezareti tarafından Bursa'ya sevk edildikleri.
Yer Bilgisi: 36 - 102
Belge Tarihi: H-28-04-1306

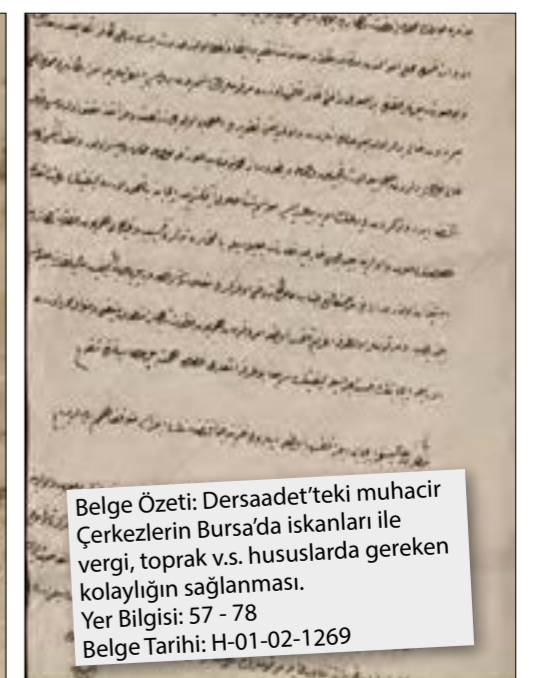
Belge Özeti: Çerkes muhacirlerinden Dersaadet'e gelmiş olanların Bursa'ya izamiyle iskanlarına başlanması.
Yer Bilgisi: 251 - 9218
Belge Tarihi: H-20-01-1269

Haleb'e hicret edip sonra Bursa'ya yerleşen Çerkes ümerasından Arslan Efendi'nin kardeşleri Ali ve İsmail efendilerin kayıtlarının Halep Mülkiye Mektebi'nden Bursa Mülkiye Mektebi'ne nakli.
Belge Tarihi: H-16-12-1324

Belge Özeti: Bursa havalisinde bulunan Çerkes muhacirlerin iskanları hususunda takdim olunan arzual üzerine gereğinin yapılmasının Babalı'ye bildirildiği.
Yer Bilgisi: 52 - 163
Belge Tarihi: H-05-06-1296

Belge Özeti: Dersaadet'teki muhacir Çerkeslerin Bursa'da iskanları ile vergi, toprak v.s. hususlarda gereken kolaylığın sağlanması.
Yer Bilgisi: 57 - 78
Belge Tarihi: H-01-02-1269

Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı

'Salt güvenlikle şiddet önlenemez'

Sağlıkta şiddet vakalarına her gün bir yenisi ekleniyor. Dr. Ekrem Karakaya'nın Konya'da görevi başında öldürülmesi, Adana'da acil servisi 50 kişinin basması, Batman'da sağlık emekçilerine yönelik bıçaklı saldırı girişimi ve niceleri...

Sağlık Bakanı Fahrettin Koca, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, "Sağlık kurumlarımızın güvenliği için, giriş kapılarının başlatılarak ivedilikle yapılacak işlerimiz var. 24 hastanemizde 'Kapı Güvenlik Sistemleri' kurularak yeni güvenlik uygulamasına geçildi. Sistem, hızla ülke geneline yayılacak" dedi.

"Tek başına güvenlik önlemi şiddeti durdurmaya yeterli mi?" sorusunu cevaplayan Türk Tabipleri Birliği (TTB) Merkez Konseyi Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı, nedenini şu sözlerle açıkladı:

"Sağlıkta şiddetin nedenlerini ortaya koyup bütünlüklü bir çalışma yapmadan şiddet ortadan kalkmaz. Sağlık sistemi değişmeden, sağlıkta dönüşümden vazge-

Şebnem Korur Fincancı

li olduğunu ama tek başına güvenlik önlemlerinin yetmeyeceğini dile getiren Fincancı, nedenini şu sözlerle açıkladı:

"Sağlıkta şiddetin nedenlerini ortaya koyup bütünlüklü bir çalışma yapmadan şiddet ortadan kalkmaz. Sağlık sistemi değişmeden, sağlıkta dönüşümden vazge-

çilmeden, kıskırtılmış sağlık politikaları yerine koruyucu sağlık politikaları geliştirilmeden X-Ray cihazı ve güvenlik görevleriyle şiddet önlenemez. Ayrıca diyelim ki güvenlik sistemi kuruldu. Girişte de silah tespit edildi. Bu silah kime nasıl teslim edilecek? Bunun için yeterli personel var mı?"

'Şiddet dili de cezalandırılmalı'

İktidarın, hekimleri ve sağlıkçıları değersizleştiren, hedef gösteren diline son olarak bir imamın şiddetli telkin eden söyleminin de eklendiğini hatırlatan Fincancı, "Peki bu şiddet dilini hangi X-Ray cihazı tespit edip engelleyecek? Bu şiddet dili de cezalandırılmalı" dedi.

Az sayıda personelin çok sayıda hastaya bakmaya çalıştığını, kıskırtılmış sağlık politikaları yerine koruyucu sağlık hizmetleri ve basamaklandırılmış sağlık politikaları geliştirilmesi gerektiğini dile getiren Fincancı, "Bunları yapmadan isterseniz saldırganlara müebbet verin, sorun çözülmez" ifadelerini kullandı.

Kalp krizi etkilerini azaltan yeni teknik

Journal of Cardiovascular Aging dergisinde yayımlanan bir araştırmaya göre, yapılan deneyler sonucunda kalp kası hücrelerinin onarılabileceğini ve yenilenebileceğini gösteren bir teknik ortaya çıktı. Şimdiye kadar yalnızca fareler üzerinde testler yapılmış olsa da bu teknik insanlarda da aynı etkiyi gösterirse, kalp krizi geçirmiş kişiler için potansiyel bir hayat kurtarıcı tedavi bulunmuş olabilir.

Geliştirilen teknikte, sentetik bir haberci olan ribonükleik asit yani mRNA kullanılıyor. mRNA, hücrelerimizi oluşturan ve düzenleyen proteinleri oluşturmak için kullandığımız DNA dizinlerinin

bir şablonunu oluşturuyor. Biliminsanları, mRNA'yı değiştirip, farklı biyolojik süreçlerin oluşması için farklı talimatlar vererek vücudun

vereceği tepkileri test ettiler. Bu düzenlenen talimatlar, mutasyona uğramış, DNA'ya bağlanmış ve kopyalanmasını teşvik eden gen ifadesinin dü-

zenlenmesinde rol oynayan çeşitli proteinlerden olan Stemin ve YAP5SA aracılığıyla kalp kası hücrelerinin kopyalanmasını destekliyor.

Araştırmanın ortaya koyduğu esas fikir, yenilenme kabiliyeti çok az olan kalp kası hücrelerinin, vücut tarafından diğer çeşitli özelleşmiş hücrelere dönüştürülebilir kök hücreler gibi davranmasını sağlamak.

Kalp rahatsızlıkları, dünya genelinde ölümlerin dörtte birini oluşturuyor. Ekip, kalp hastalığı ve kalp krizi sonrasında vücudun nasıl tepki verdiğini görmek için daha fazla bilgi edinme amacıyla çalışmalarına devam ediyor.

Aromalı, ısıtılmış tütüne yasak önerisi

Avrupa Komisyonu, tüketimindeki ciddi artışın ardından aromalı, ısıtılmış tütün ürünlerinin Avrupa Birliği ülkeleri genelinde satışının yasaklanması önerisinde bulundu.

Konuyla ilgili açıklama yapan Avrupa Komisyonu Sağlık Sorumlusu Üyesi Stella Kyriakides, "Aromalı, ısıtılmış tütünü piyasadan kaldırarak, 'Avrupa'nın

Kanser Yenme Planı' kapsamında 2040 yılına kadar nüfusun yüzde 5'inden daha azının tütün kullandığı 'Tütünsüz Bir Nesil' yaratma vizyonumuzu gerçekleştirme yolunda bir adım daha atıyoruz" ifadelerini kullandı.

Kyriakides ayrıca "Her 10 akciğer kanserinden dokuzunun tütünden kaynaklandığı gerçeği göz önün-

de bulundurulduğunda, vatandaşlarımızın sağlığını korumak ve hayatlarını kurtarmak için sigara içmeyi mümkün olduğunca cazip olmaktan çıkarmak istiyoruz" dedi.

Komisyon tarafından önerilen yasak, Avrupa Birliği üyesi 27 ülke hükümeti ve Avrupa Parlamentosu'nun onaylaması halinde yürürlüğe girecek.

Hipokrat Yemini'ne etnik köken ve cinsel yönelim sansürü

Çeşitli üniversitelerin tıp fakültelerindeki mezuniyet törenlerinde geçen yıl başlayan 'Hipokrat Yemini'ne sansür uygulaması bu yıl da devam etti.

Öğrenciler, okul yönetimleri tarafından "Görevimle hastam arasına; yaş, hastalık ya da engellilik, inanç, etnik köken, cinsiyet, milliyet, politik düşünce, ırk, cinsel yönelim, toplumsal konum ya da başka herhangi bir özelliğin girmesine izin veremeyeceğime" yerine "Hastalarımın yaş, cinsiyet, ırk, milliyet, din ve inanç, siyasal görüş, toplumsal sınıf gibi ayrımlar yapmaksızın hizmet edeceğime..." şeklinde yemin etmeye zorlandı.

ce özel insanlar veya kurumlar tarafından anlaşılabilirliğine inanması, değerlerinin aşırı ilgi ve hayranlığına ihtiyaç duyması; tüm bu inanışlarını ve gereksinimlerini karşılayabilmesi için değerlerini kullanması ya da manipüle etmesi, yeterince empati kuramaması, diğerlerini kıskanması veya sıkça başkalarının onu kıskandığını düşünmesi, kibirli ve diğerlerine tepeden bakan davranış göstermesi ile resmedilebilir.

Grevdeyim, kusura bakmayın...

Türk Tabipleri Birliği'nin (TTB) kararıyla 7-8 Temmuz 2022 tarihinde tüm Türkiye'de grev kararı alındı. Çünkü bitmeyen-bitirilemeyen şiddet, görevi başındaki bir doktor arkadaşımızı daha aramızdan aldı. **6 Temmuz 2022'de Dr. Ekrem Karakaya, Konya Şehir Hastanesi'nde görev yaptığı esnada müdahale ettiği hastanın yakını tarafından uğradığı silahlı saldırı sonucunda katledildi.** Geride iki kız çocuğu, babasız bir geleceğe uyanmak zorunda kaldı. Şimdi kim ya da hangimiz o iki küçük çocuğa insan sevgisini, görev bilincini, topluma hizmeti, insanlara güvenmeyi anlatabilir? **Öncelikle onu ve görevini yaparken ölen sağlık çalışanlarını rahmetle anmak istiyorum.** Olaya konan haber yasağı nedeniyle belki de çoğunuzun haberi olmadı ya da ilaç yazdırmak-muayene olmak için gittiğiniz poliklinikte haberdar oldunuz ve hatta önceden randevu aldığınız halde grev nedeniyle işleminiz yapılmadığı için kızdınız grev yapan doktorlara... Öyle ya, sağlık hizmeti aksamamalı (**Bu arada acil servis, yoğun bakım gibi kritik öneme sahip, acil müdahale gerektiren alanlarda grev yapılmadı**).

Peki, neden grev yapmak zorunda kaldı hekimler? Yıllardır çalışma koşullarının zorluğunu, bu or-

tamda hekimlik yapılamayacağını haykıran doktorların sesini duyup destek oldunuz mu? Her geçen gün devletten istifa edip özel hastanelere geçen doktorların tek derdinin daha çok para kazanmak olduğunu mu düşündünüz? Ya da ülkeyi terk edip yurtdışında çalışmaya gidenleri sadakatsizlikle mi suçladınız?

BUGÜN SADECE BİR DOKTOR ÖLDÜRÜLMÜDÜ. BUĞÜN TÜRKİYE'DEKİ ON BİNLERCE DOKTORUN MESLEK AŞKI ÖLDÜRÜLDÜ.

Bunca emek verip artık mesleğinin en verimli döneminde olan bu insanlar neden yurtdışına gitsin, hiç düşündünüz mü? Maalesef son iki yılda 3 binden fazla doktor Almanya'ya, bunun dışında Dubai, İngiltere, Kuzey Afrika gibi birçok farklı ülkeye gitti. Binlerce doktor-doktor adayı öğrenci ise sırada bekliyor gitmek için. 2022 yılının ilk 5 ayında 491'i uzman, 445'i pratisyen toplam 936 hekim Türk Tabipleri Birliği'nden yurtdışında görev yapmak için gerekli olan 'İyi Hal' (Good Standing) belgesini almış. Almanya'ya gitmek isteyen doktorların kurduğu Telegram grubunun sayısı 8 bini bulmuş. 2012 yılında 59, 2013'te 90, 2014'te 118, 2015'te 150, 2016'da 245, 2017'de 482, 2018'de 802, 2019'da 1.047, 2020'de 931, 2021'de 1.405 hekim yurtdışına gitmiş. Dikkat ederseniz **2020 pandemi dönemi dışında sürekli artan bir göz var.**

40-45 yaşındaki hekim arkadaşlarımızın çoğu gündüz hasta bakıyor, gece-hafta sonu nöbetlerden boş kaldığı anda dil kursunda veya yurtdışı için yeterlilik sınavına çalışıyor. Ve bu insanlar para için gitmiyor; çoğu çalışma şartlarına artık dayanmadığı, bunca çalışmaya rağmen hak ettiği özlük haklarını alamadığı, her tür sözlü veya fiziksel şiddetle dolaylı huzursuz olduğu için gidiyor. 5 dakikada sağlık hizmetinin verilemeyeceğinden, bu koşullarda dilediği gibi müdahale edemediği hastasında çıkabilecek sorunlardan tek sorumlu tutulduğunda hasta yakınından şiddet görmemek için kendini odaya kilitlemek zorunda kalmaktan bıktığı için

gidiyor. En acısı ise mesleği bırakan hekim arkadaşlarımızın sayısı her geçen gün artıyor. Biz doktorlar uzun-zorlu eğitim sürecinden, yoğun çalışma temposundan korkmadık, korkmayız da çünkü biz hekim yemininin gereklerini bilerek yola çıktık. Şifa bulan hastalarımızın gözlerindeki teşekkür her şeye bedeldi. **Kan görmekten korkanlarımız yolda korkmamayı öğrendi ama o kan şifa için uğraşan hekim arkadaşlarımızın kanyası ve görevi başında giydiği beyaz önlüğüne sıçradığına hepimiz korktuk gelecekte, hastalarımızdan ve bu kutsal mesleğin evrildiği yerden...**

Artık sadece hekim veya sağlık çalışanlarının değil, hastalarımızın da sağlığa ve sağlık çalışanlarına sahip çıkması gerekiyor. Tıp fakülteleri üniversite sınavında yüksek puan alanların tercih ettiği bölüm olmaktan çıktığında veya TUS'ta (Tıpta Uzmanlık Sınavı) kadın doğum, beyin cerrahisi gibi meşakkatli ve daha çok özveri gerektiren cerrahi branşlar boş kaldığında, kimse el cerrahisi yan dalı yapıp üstüne iki yıl daha mecburiyetle gitmeyi istemediğinde, cerrahi branşlardaki hekimler geliştirebilecek komplikasyon ve hasta yakınlarının tepkisinden çekindiği için yapabileceği ameliyata cesaret edemediğinde belki nerede hata yaptık denilecek ama korkarım çok geç olacak...

WUZİNŞEW

Dr. Hajbevikova Fatma Yılmaz

HDP Kongresi Buldan ve Sancar ile yola devam

Halkların Demokratik Partisi'nin (HDP) "Çözüm Biziz, Sözümüz Var" sloganıyla düzenlediği 5. Olağan Kongresi'nde Pervin Buldan ve Mithat Sancar, yeniden eş genel başkanlığa seçildi.

3 Temmuz'da Ankara Kapalı Spor Salonu'nda gerçekleşen, iktidar ve muhalefetin seçim hesaplarına ilişkin mesajların ön plana çıktığı

kongrede Buldan, "Herkes şunu çok iyi bilmelidir ki HDP, salt nehri geçmek üzere yapılan hiçbir siyasi heptapta köprü olmayacaktır" dedi.

Sancar ise cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda muhalefete daha önce yaptıkları çağırışı anımsatıp, "Kamuyu önünde şeffaf görüşmeler yapılması halinde müzakere-

lere ve ortak aday fikrine açığız. Eğer bu çağırımıza karşılık alamazsak, seçimlere kendi adayımızla girme seçeneğini de çok ciddi önümüze koyarız" sözleriyle partisinin tutumunu ortaya koydu.

Kongrede ayrıca, 100 üyeli Parti Meclisi ile Merkez Disiplin Kurulu ve Uzlaştırma Kurulu üyelerinin yanı sıra aralarında Ahmet Telli'nin de olduğu 43 kişilik Danışma Kurulu seçildi.

Neler oldu?

ODTÜ Rektörlüğü, 'Devrim Stadyumu'ndaki mezuniyet törenini iptal etti

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Rektörlüğü, gelenekselleşen ve büyük ilgi gören Devrim Stadyumu'ndaki mezuniyet törenini, 'güvenlik' gerekçesiyle iptal ettiğini duyurdu. Rektörlük, akademisyen ve öğrencilere attığı duyuru metninde, mezuniyet töreninin Kültür ve Kongre Merkezi'nde düzenleneceği açıklandı. Karar, akademisyen ve öğrenciler tarafından tepkiyle karşılandı.

Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü'nden kartlara iptal, törene engel

Boğaziçi Üniversitesi Rektörlüğü'nün, mezun olacak öğrencilere attığı e-postada, mezuniyet töreni için "İzinsiz eylemlere katılan mezunların mezun kartları iptal edilecek, kampüslere girişleri engellenecektir" ifadeleri kullanıldı. Rektör Naci İnci'nin törene katılmayarak, öğrencilere ödülleri odasında dağıttığı ve bazı mezun öğrencilerin de kartlarının iptal edildiği bildirildi.

AİHM, Osman Kavala davasıyla ilgili kararını açıkladı

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Türkiye'nin Osman Kavala davasında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 46. maddesinin birinci fıkrasını ihlal ettiğine hükmetti. AİHM ayrıca, Kavala'ya 7 bin 500 euro mahkeme masrafı ödenmesini kararlaştırdı. Karar, 1'e karşı 16 oyla alındı.

Kadıköy'de konut kirası ortalaması 19 bin 438 TL

Kadıköy Geçinmiyoruz Platformu, 'Haziran Ayı Kiralık Konut Raporu'nu yayımladı. Uzun süredir ilçede konut fiyatlarında yaşanan artışı ve kiracıların sorunlarını takip edip raporlaştıran platform, kira artışlarının kalıcı bir olgu haline geldiğini vurguluyor.

Rapora göre, ortalama konut kirasının 19 bin 438 TL olduğu ilçede, asgari ücrete yapılan son zamların ardından Temmuz ayı itibarı ile asgari ücret altında kiralık 13 daire var.

AYM'den Yüksekdağ için hak ihlali kararı

Halkların Demokratik Partisi (HDP) eski Eş Genel Başkanı Figen Yüksekdağ'ın milletvekili seçildikten sonra yargılanmasını, yasama dokunulmazlığının ihlali olarak değerlendiren Anayasa Mahkemesi (AYM), Yüksekdağ'ın "seçilme" ve "siyasi faaliyetlerini serbestçe yürütme" haklarının engellendiğine oy çokluğu ile karar verdi.

Tazminat ödenecek

Yeni den yargılama talebini reddeden AYM, Yüksekdağ'ın ayrıca düşünce ve ifade özgürlüğü hakkının da ihlal edildiğini belirtti.

AYM, ihlaller nedeniyle Yüksekdağ'a 30 bin TL mane-

vi tazminat ödenmesine, Yüksekdağ'ın maddi kaybına dair belge sunmaması nedeniyle maddi tazminat talebinin ise reddine karar verdi.

Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun milletvekilliğinin düşürülmesi kararına da atıfta bulunan AYM, 14. maddedeki belirsizliğin giderilmesi için bir yasal düzenleme ihtiyacı olduğunu yineledi.

HDP'den açıklama

Figen Yüksekdağ'la ilgili hak ihlali kararının ardından HDP'den bir açıklama geldi. Partinin sosyal medya hesabından yapılan açıklamada "AYM, önceki dönem Eş Genel Başkanımız Figen

Yüksekdağ'ın dokunulmazlığının kaldırılarak vekilliğinin düşürülmesini 'seçilme hakkı ihlali' olarak değerlendirdi. Yüksekdağ ve tüm seçilmişlerimizin gasp edilen hak ve özgürlüklerine kavuşması için adalet mücadelemizi yükselteceğiz" denildi.

HDP İzmir Milletvekili

Murat Çepni de Twitter hesabından yaptığı açıklamada TBMM Başkanı Mustafa Şentop'a, Adalet Bakanlığı'na ve Adalet Bakanı Bekir Bozdağ'a çağırılarak bulunarak, "AYM'nin Figen Yüksekdağ kararı gereği, hukuk dışı yargılamaların tüm sonuçları ortadan kaldırılmalıdır" dedi.

Midyat'ta Süryani Şapeli'ne saldırı

Mardin'in Midyat ilçesindeki Anhil köyünde, Mor Petrus ve Mor Pavlus Süryani Şapeli'ne gerçekleştirilen saldırıda mezar taşları kırılarak kemikler etrafa saçıldı.

Süryani Ortodokslar her yıl kilise takvimine göre Mor Petrus ve Mor Pavlus'un haça gerilip, kafası kesilerek katledildiği 29 Haziran'da, kiliselerinde "Mor Petrus Mor Pavlus Azizleri Anma Günü" ayinleri düzenler ve azizler için dualar ederler.

Anhil'de Covid nedeniyle yaklaşık üç yıldır Şapel'e gidemeyen Süryaniler de "Mor Petrus Mor Pavlus Azizleri Anma Günü" nedeniyle Şapel'e ziyaret gerçekleştirdi. Şapel'e giden Süryaniler, alanda bulunan üç mezarın taşlarının kırıldığını ve içindeki kemiklerin de etrafa saçıldığını gördü.

Süryanilerin, durumu jandarmaya bildirmesinin ardından keşif yapıldı. Yapılan keşifte ise saldırının yeni olmadığını, mezardan

çıkarılarak etrafa saçılan kemiklerin daha eski bir tarihte yapılabildiği olabileceği öne sürüldü.

"Süryanilerin bitmeyen travması"

Yaşananların Süryaniler için bitmeyen bir travma olduğunu gazetemize değerlendiren köylüler de saldırıdan dolayı oldukça etkilendiklerini paylaştı.

Köylüler ayrıca saldırının

hazine bulmak amacıyla yapılabildiğini de belirtti.

"Bir son verilmesi lazım"

Olaya tepki gösteren Mardin Milletvekili Tuma Çelik de, bu saldırının ilk olmadığını dile getirdi. Çelik, "Süryani (Asuri-Arami-Keldani) halkı yüzyıllardır maruz kaldığı baskı, soykırım ve tehdit politikalarını her dönemde

yaşamaya maruz bırakılıyor" şeklinde konuştu.

Çelik, "Define arama 'bahaneleriyle' uzun zamandan beridir birçok kilise, manastır ve ibadet yeri tehdit altında. Buna bir son verilmesi ve çözüm geliştirilmesi gerekir" dedi. (Gazete Sabro)

Türkiye Çerkesleri ve Jineps konuşuldu

Aris Nalçı'nın Artı TV'de hazırlayıp sunduğu Gamurç/Köprü programının 24 Temmuz'da gerçekleşen "Türkiye Çerkesleri ve Jineps Gazetesi" başlıklı yayınının konuğu Jineps YK üyesi Yaşar Güven oldu.

HDK etkinliğinin konusu 'Abazaca' idi

Halkların Demokratik Kongresi (HDK) Halklar ve İnançlar Meclisi tarafından düzenlenen "Meclislerin Sözü" başlıklı canlı yayınının 19 Temmuz'daki programı, "Egemen Dil Politikaları Karşısında Anadillerimiz: Abazaca" idi.

Programın konukları olan emekli öğretmen ve Abazaca eğitmeni Ahoçba İrfan Okuyucu ile işinsanı Aüyzyba Sezgin Özcan, UNESCO Tehlike Altındaki Diller Atlası'na göre "Kesinlikle tehlike altındaki diller" kategorisine giren Abazacanın Türkiye'deki geçmişi ve günümüzdeki durumunu irdeledi.

Can Candan'ın 'görevine son verilme' kararı iptal edildi

Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın atadığı 'kayım rektör' Prof. Dr. Naci İnci'nin henüz rektör vekiliyken Boğaziçi Üniversitesi (BOUN) öğretim görevlisi Can Candan'ı görevden almasına yönelik karar iptal edildi.

Can Candan, 18 Temmuz'da sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada kararın iptal edildiğini, tarafına taz-

minat ödeneceğini şu sözlerle duyurdu:

"16 Temmuz 2021 tarihli, Naci İnci imzalı 'görevime son verilme' işlemine dair açtığım davada, mahkeme 31.05.2022 tarihli kararı ile yapılan işlemi hukuksuz bularak iptal etmiş; yoksun kaldığım özlük ve parasal haklarımın faiziyle birlikte ödenmesine karar vermiş."

Ağustos

Muharrem Baykan

Ufukların kızardığını ilk defa gördüğüm tanyeri horozların uykulu çığlıklarının dizildiği Uzunyayla ayazı iliklerime işlediğinde yüzüme çarptığım soğuk çeşme suyundan burnumun kemiğini titreten ağustos sabahı...

Kendimi bildim bileli gece yatmaz sabah kalkmaz huyumu kim takardı ekin biçme zamanı...

Ben sabah hüdud (un çorbası) çorbasını yarı uykulu yutarken boğazımı yakarak inişle ayılır, çoktan babamla amcamın at arabasını koşuma hazırlarkenki dingin, huşu içindeki hazırlıklarını uzaktan seyre dalar, hamut (atların deriden koşum takımları) kokularına sinmiş atlarımızın tuzlu ter kokularını duyar, büyülenirdim...

At arabalarının genişletilmiş yan ağaçlarından ayaklarını salar, iki elimle tuttuğum kuru ağacı kavrar, arka tarafına yeni çekilenmiş, bilenmiş tirpanların engebeli tarla yollarında çıkardığı yarı metalik şingirtisini müzik niyetine dinleyerek transa geçirdim...

Film şeridi gibi geçen yol kenarı bitkileri ayaklarıma çarpar, kokuları gelirdi çeşit çeşit burnuma, arada bir de dikenli kangalın yumrusuna çarptığımda dizim (!) işte o ayıltma ya da bayıltmaya yetirdi adamı...

Ekin tarlasına varınca atları otlatabilecekleri uygun bir yere kösteklemek benim işimdi, yağız at çok yaramaz olduğundan onun üç ayağını köstekler, efsane doruyu bazen yan köstek, bazen de iki ön ayağını kösteklemekle yetinirdim...

Ben bu işlerle uğraşırken iki cengâver dalmıştı 20 dönümlük ekin tarlasına çalpalı... Tirpanlarından çıkan yarı metalik yarı senfonik melodileri eşliğine dayanamazdı, güneş bile gösterirdi kendini yavaştan Şeker Dağları'nın zirve-

sinden merakla...

Ben, takıldığım peşlerinden çok ileri gidemez, amcamın "Sen dirgeni al, topla" demesiyle rahata erer, bu sefer de ikisinin biçtiğini toplamayı yetiştirme iddiasına girerdim kendimce...

Güneşin bizi kıskanıp tüm sıcaklığıyla vurduğu enselerimiz tutuşur, babam bunun çözümünü hemen bulur, cebindeki mendilini şapkasının altına alır, uzun tarafıyla ensesini örter, meydan okurdu güneşe...

Amcam sevmezdi mendil işini, ondandı, güneşten ensesi kırışsa da aldırılmaz, o da başka biçimde okurdu meydanını güneşe, ekine, tarlaya...

Dirgenle saldırdığım biçilmiş ekin başaklarını üst üste dizerek yaptığım yığınlarla gurur duyar, alnımdan akan

tuzlu terin gözlerimi yakmasına aldırılmadan öğle paydosundaki yoğurtla ekmeğe, sonrasında karpuzu düşlerdim...

Öğle arasında nihayet tirpanları çekileme vakti gelir babamın. Örs ve çekici alıp bir gölgede çekileme pozisyonu aldığımda amcamla anlamsız bir biçimde keyiflenir, o kendi güneşten kavlamış burnuna aldırılmadan benimle dalga geçerdi: "Bidiş vızıkladın herhalde"...

Çekiç, örs, tirpan... Babam bir bütün olur çınlarken Gunaşey yamaçlarında, biz hafiften bir şekerleme yapardık amcamla at arabasının altında sırtarak...

Çekiçleme işi bizim düşündüğümüzden her zaman daha kısa sürer, ayaklanırdı Halbat Mehmet yeniden inatla...

Çeçen gençler yarıştı

Çeçen halkının etno-kültürel mirasının gençler arasında yaygınlaşmasını sağlamak amacıyla düzenlenen "Turpalhoın Amalaş- Kahramanların Ahlakı" yarışmasının sonuçları, 30 Haziran'da açıklandı.

Çeçenya'nın farklı bölgelerinden gelerek jüri önüne çıkan takımlar, dört katego-

ride yarıştı:

- Ulusal enstrüman "De-çig-pondar" ile performans
- Ulusal kostüm
- Ulusal dans
- Ulusal yemek

Festivalde şampiyonluğu Grozni takımı, ikinciliği Ar-gun, üçüncülüğü ise Guder-mes takımı kazandı.

Şikepşine ezgileriyle birincilik kazandı

Adıgey Cumhuriyeti Ulyap Köyü'nün "Nur" adlı folklorik müzik topluluğunun üyelerinden Samira Xacimova, Çuvaşistan'ın başkenti Çeboksarı'da (Şupaşkar) düzenlenen, 77 bölgeden 1.100 gencin katıldığı "Folkloriada Festivali"nde birinci seçildi.

Yarışmada şikepşine ile ezgiler çalan Samira'ya babası Azamat Xacimova da peçiş ile eşlik etti.

Zaurbek Bgazhnokov

Şövale grafikleri

Devlet Doğu Sanatları Müzesi'nin Maykop'taki Kuzey Kafkasya şubesinde Kabardey-Balkar Cumhuriyeti Halk Sanatçısı Zaurbek Bgazhnokov'un kişisel sergisi açıldı.

1-24 Temmuz tarihleri arasında açık kalan sergide, sanatçının farklı yıllarda ürettiği yaklaşık 70 şövale grafiği çalışması yer aldı.

Özellikle Nart kahramanlarıyla ilgili çizimleriyle dikkatleri çeken Bgazhnokov, 1945 yılında Baksan'da doğdu. 1970 yılında Moskova Basım Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra 9 yıl boyunca Elbrus Yayınevi'nin sanat editörlüğünü yaptı.

1979-1982 yılları arasında Kabardey-Balkar Sanat Fonu'nun baş sanatçısıydı.

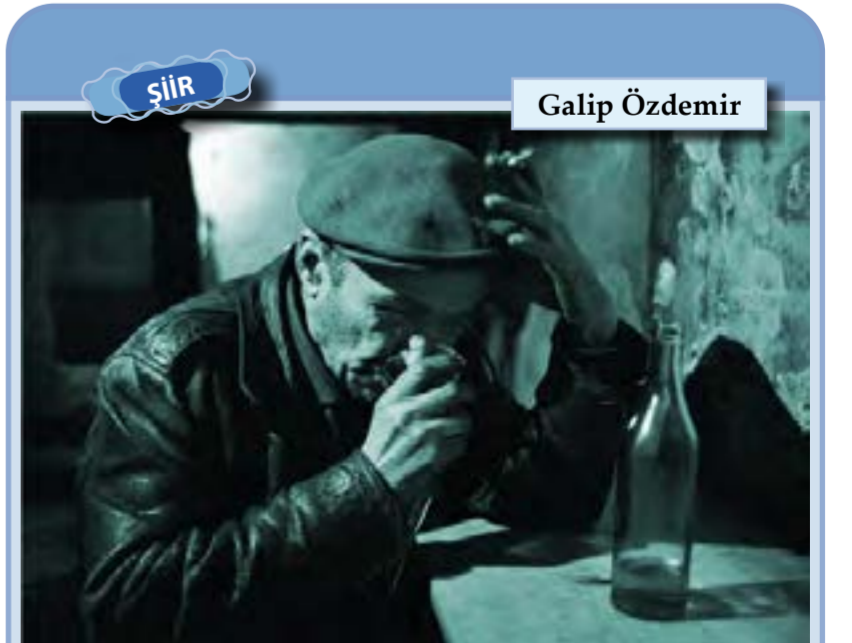

Oset sanatçıların eserleri Hollanda'da sergilendi

Oset sanatçıların eserleri, "Avrupa'da Oset Kültürü Günleri" kapsamında Hollanda'nın Etten-Leur kentindeki Van Gogh Müzesi'nde sergilendi.

29 Haziran'da açılan, 23 sanatçının 100'den fazla eserinin yer aldığı "İlham" başlıklı sergi, 5 Ağustos'a kadar devam edecek.

ŞİİR

Galip Özdemir

susuşun murdar
kuyuları/
ve apliklerin altında
loş bir serhoşluk.
oysa dışarıda kalabalıklar
ki irkilirsin/
birbirine çarparak büyür
yalnızlık/
kimsesizlik değildir
kim-sizliktir

'Kambot ve Lyatsa' 20 yıl sonra yeniden sahnede

Kabardey-Balkar Devlet Müzik Tiyatrosu, 53. sezonunu Ali Şogentsuk'un aynı adlı romanına dayanan "Kambot ve Lyatsa" operası ile kapattı.

7 Temmuz'da Nalçik'teki Devlet Müzik Tiyatrosu sahnesinde gerçekleşen prömiyer, Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yıldönümüne adandı.

Ulusal motiflerle klasik baleyi bir araya getiren dört perdelik opera, besteci Vladimir Molov tarafından 2001 yılında yazılmıştı.

20 yıl sonra yeniden seyirciyle buluşan gösterinin prodüksiyonunu yapan Abhaz sanatçı Timur Isupov şunları söyledi: "Bu, Shakespeare'in Romeo ve Juliet'inin ebedi aşk hikâyesi kadar güzel, zorlu ve trajik bir aşk öyküsü."

Başrollerini Roxana Koçesoko ve Azamat Evazov'un paylaştığı "Kambot ve Lyatsa"nın koreografisi Ramed Pachev tarafından hazırlandı.

Şogentsuk, romanında kadın kahramanı aracılığıyla, kadınların kaderinin "güç

kimdeyse ona bağlı olduğu" sınıfsal eşitsizlik ve sosyal adaletsizlik dönemlerini anlatmıştı.

Eleştirmenlerden övgüler alan "Kambot ve Lyatsa", eylül ayında Moskova seyircisiyle buluşacak.

Edebiyat

Ansiklopedi

Prof. Ruslan A. Hanaho'nun hazırladığı Adige (Çerkes) Felsefe ve Kültür Ansiklopedisi yayımlandı.

60 makaleden oluşan ansiklopedide Çerkeslerin felsefesi ile kültürel, etnolojik ve antropolojik terim ve kavramlarla açıklanıyor.

Kısa öyküler

Kuzey Osetya ve Güney Osetyalı 15 yazarın kısa öykülerinden oluşan "Buradaydı" kitabı raflarda yerini aldı. Öykülerin yanı sıra Oset sanatçıların çizimlerinin de yer aldığı kitabın editörlüğünü Daryal gazetesinden Alan Thurbaev ve yazar Tamerlan Tadtayev yaptı.

Roman

Adige edebiyatçı Meşbaşe İshak'ın yeni romanı "Lago ve Naki" yayımlandı. Romanın kurgusu, genç bir adam ile kızın aşk öyküsünü anlatan eski bir efsaneye dayanıyor.

Rock festivaline yoğun ilgi

Nalçik'te ilk olarak 2018'de düzenlenen "Mountain Riffs Rock Festivali" dört yıl aradan sonra 2 Temmuz'da gerçekleşti.

Yaklaşık beş saat süren konserte hem seyirciler hem de sanatçılar eğlenceli dakikalar yaşadı.

Nalçik Belediyesi Kültür Departmanı yöneticileri, konsere gösterilen yoğun ilgi üzerine festivalin her yıl yapılması için çalışacaklarını belirtti.

Sergi

Dekoratif ve güzel sanatlar

Adigey Sanat Galerisi, Adigey Cumhuriyeti'nin 100. kuruluş yıldönümü kapsamında düzenlenen "Dekoratif ve Güzel Sanatlar Yarışması" ile ilgili sergiye ev sahipliği yaptı.

Adigeyli profesyonel sanatçıların son 5 yılda yarattıkları eserlerle katıldıkları yarışmanın resim kategorisinde Bırsır Abdullah'ın "Kartalın Ülkesi" adlı çalışması birinci seçildi.

Grafik kategorisinde İrina Bredikhina'nın "Yaz Yağmuru", el sanatları kategorisinde ise Murat Gogunokov'un "Erkek Takımı" adlı çalışmaları birincilik kazandı.

21 Temmuz'da açılan sergi, 14 Ağustos'a kadar ziyarete açık olacak.

Uzunyayla'dan Kafkasya'ya

Hikmet Albayrak

Kafkad Yayınları

Tarihin bilinebilen tüm dönemlerinde otokton halklar olarak anavatanları Kuzey Kafkasya'da kendilerine özgü geleneksel bir yönetim anlayışı içerisinde özgürce, fakirleri ve cezaevleri olmadan yaşayan Çerkesler, 1557 yılından itibaren sıcak denizlere inme ihtiyacı duyan Çarlık Rusya'sının yegâne engel olarak gördüğü Kafkasya topraklarını ele geçirmek amacıyla başlattığı ve 300 yıl kadar süren Rus-Kafkas savaşlarında vatanları ve özgürlükleri için nüfuslarının önemli bölümünü kaybetme pahasına direnmişlerse de sonuçta savaşı kaybetmişlerdir. Henüz uluslaşma, devletleşme ve kültürel gelişimlerini tamamlama aşamasındayken tarihi topraklarından 1864 yılından itibaren sürülen 1.500.000 Çerkesken ancak 1.000.000 kadarı Osmanlı topraklarına ulaşıp yerleşebilmişlerdir.

İşte onlardan 28.500 kadarının topluca yerleştirildikleri, 70 köyden oluşan ve 1960'lı yıllara kadar dışarıya kapalı olarak dillerini, kültürlerini ve geleneksel yaşamlarını koruyarak yaşanan bir bölgeydi "Uzunyayla".

Bu anı kitabının yazarı Hikmet Albayrak, Uzunyayla'nın o güzel günlerini doyasıya yaşamış, geleneksel yaşam biçimlerini yakından izlemiş, içselleştirmiş ve bugün artık unutulmaya başlanan birçok uygulamayı hatırlatmak için günümüze taşımıştır. Ayrıca, öğrençilik dönemi ve iş yaşamı süresince karşılaştığı sorunları aşma hususunda yılmadan vermiş olduğu mücadelelerini genç kuşaklar için yol gösterici olacağı umuduyla aktarmaya çalışmıştır.

Kafkas Kartalları Çerkesler

Bilgin Aybey Yıldırım

Emin Yayınları

Babam iri yeşil gözleriyle aşçıları taramış, o altın sarısı örüklü saçlarıyla prensesler kadar güzel kardeşini aramış, kalbi yerinden çıkacak gibi olmuş. Albina Halamın sabahları onu gülererek uyandırması, neşe saçan kahkahaları, mısır tarlasındaki koşuşturmaları, Mejid şinahij diyerek seslenmesi, kulaklarında çınlamış. Allah'ım kardeşimi koru diye dua ediyormuş, birden ellerini yüzüne kapatmış "Nı orada kardeşim orada atların arasında!" diyerek tiz bir çığlık atmış, "Albinaaaaa! Kardeşimmm!"

Bir Rus askeri Albina Halamı atıyla çığneyip geçmiş, karşıdan gelen de doğrulmaya çalışan halama kılıcını savurarak beline vurmuş. Örgülü saçları kılıcın inişiyile havalara saçılıp, uçuşup düşmüş. Albina halamın da başı yere düşmüş. Babaannem babamın ağzını kapatıp mağaranın içine çekmiş, içine sokarcasına sıkıca sarılmış bırakmamış, bıraksam da Albina Halamla aynı kaderi paylaşacakmış. Babaannemle hıçkırık hıçkırık ağlamışlar.

"Sus öğlüm, bu bizim cehennemimiz" demiş babaannem. "Sus yaşını içine akt."

Düşman birliğinin komutanı ayinlerle kutlama yaptırmış, içki ve eğlenceyle sabahlamışlar. Sabah Rus komutanının Abzah köyüne ileri komutuyla kan gölüne çevirdikleri köyden çıkmışlar. Onlar çekildikten sonra babaannemler koşarak mağaradan çıkıp köye inmişler.

Babaannem, "Sağ kimse kalmamıştı, yapılan vahşeti görenin aklının sağlıklı olması bir mucize olurdu" derdi her zaman...

İskit kazanları

Güney Urallar'ın Okunkul Gölü kıyısında 2 bin 500 yıllık İskit kazanları keşfedildi.

Bir Kabardeyin çok sevdiği bir atı ölmüş. Çok üzülen Kabardey, her zaman gittiği köy kahvesinde konuyu devamlı ölen atına getirip ağlıyormuş. Birkaç gün geçtiği halde bu durum devam etmiş. Arkadaşları, "Ağlama sıqoş, başka bir sürü atın var, sonuçta ölen bir at, bu kadar yıkılma" deseler de Kabardey ikna olmuyormuş.

Arkadaşlarından biri "Yaw, cami imamına söyleyelim, o bir çare bulur wolihi" demiş. İmama durumdan bahsetmişler, imam da Kabardeyi ziyaret edip nasihat etmeye kalkışmış.

-Bak sıqoş, dünya malı için bu kadar ağlayıp sızlarsan dinden, imandan olursun wolihi.

-Ahh hoca ahhh, benim atım ölmüş, sen hâlâ din ve imandan bahsediyorsun.

